

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

מציאת חן תלויה בשפלות.
שפלות אינה מעלה, כמו הרבה לימוד או עבודה שבלב,
אלא היא האדם עצמו —
האדם כפי שהוא רואה את עצמו בראי, בלי כחל ושרק.
[מתוך השיעור 'תכלית החסידות — גילוי החן העצמי']

ואתחנן-נחמו תשפ"ב

ואתחנו-נחמו ה'תשפ"ב

04

ומצא חן!

נקודה מעובדת

החן היהודי – אהבת ישראל
ושפלות-אמת

05

תכלית החסידות – גילוי החן העצמי

לימוד אג"ק הרבי הריי"צ
סולם העליה של הנשמה

22

נח ונקי

פרקי אבות – פרק ג משנה י
המשקפיים המיוחדים של ה'

23

"שמע ישראל"

קדושת לוי
כוונות קריאת שמע

25

רק חזק ואמץ

מלכות ישראל – תיקון המדינה
סירוב פקודה

26

הסיפור החסידי

שיא הבריאה
הרב עדין אבן-ישראל

28

מענות ותשובות

תשובות הרב לשואלים
כוונות הסנדק ומהי מצוות צדקה אמיתית

29

פאצור אַלעזר

"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל"

רְזִי יִלְפֹד אוֹתָנִי מְהֵי "שְׁמִיעָה",
וְכִיצַד הִיא קְשׁוּרָה לַחֲדָשׁ מִנַּחֵם-אָב

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלץ | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום ומלאת נחמה לקוראינו היקרים בתוך כל בית ישראל. לפניכם גליון נפלאות לפרשת ואתחנן־נחמו, מלא וגדוש בכל טוב כתמיד.

השבוע בגליון:

באמתחתנו השבוע **שיעור אחד** (טלפוני) – **רב הכמות ורב האיכות** – המתבסס על **אגרת קדש מופלאה של הרבי הרי"צ**. זו אגרת לא־ארוכה, אך **גדושת חידושים** ממשיים גם עבור מי שבקי למדי בתורת החסידות: **הסבר חדש לנרנח"י**, התבוננות בהופעה של המדרגות הללו **אצל משה רבינו ואצל הבעל שם טוב**, כשהכל חותר לקראת התעצמות **הנקודה הפנימית של החסידות** לקראת ביאת משיח צדקנו – מציאת **חן** בעיני אלקים ואדם (השייכת, כמובן, לפרשת "ואתחנן"). על גבי החידושים המופלאים של האגרת עצמה, מרחיב הרב ומעמיק בדברים – בהסברים והרחבות ובעיקר **בהמחשות בעבודת ה' הנדרשת מכל אחד ואחת מאתנו**.

בפרשתנו מופיעה **הקריאה הנצחית** של עם ישראל, "**שמע ישראל**", אותה תפגשו השבוע הן במדור קדושת לוי והן במדור לילדים, שמסביר לילדים [וגם למבוגרים] **ארבע קומות של שמיעה**.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאחיה במספר 054-7827702

הגליון מוקדש לע"נ:

הגליון מוקדש לע"נ **רודולף בן לאה הכהן** ע"ה – נלב"ע כ"ב כסלו

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

ומצא חן!

המקיפה את האדם ושומרת עליו, דרגת החיה שבנפש.

מעבר לשלמות העבודה של האדם, התלויה במעשיו, ישנה שלמות האדם עצמו, מצד מהותו־שלו. מי שמצליח לחשוף את אותה שלמות מוצא חן בעיני ה'. ה' מוצא את עצמו משתקף באדם, חפץ בו ומקרבו עד להתאחדות המלאה עם ה', "יחידה ליחדך" – דבר המתבטא בהפיכתו לשליח המייצג את ה' בשלמות בעולם ("עבד מלך – מלך").

מהי השלמות העצמית מוצאת־החן? כיצד מגלים אותה? מציאת חן תלויה, בפשטות, במדות טובות המוטבעות באדם – מדות שאינן נתפסות לו כ'מדרגה' מאומצת ראויה־לשבח, אלא כטבע עצמי פשוט שאין מה להתפאר בו. מהיקש הפסוקים "אשת חן תתמך כבוד" ו"שפל רוח יתמך כבוד" לומדים שאין מדה נושאת חן יותר מהשפלות. ואכן, שפלות אינה 'מעלה' שאדם רוכש – היא התייחסות האדם לעצמו כפי שהוא, יכולתו לראות את דמותו האמתית המשתקפת אליו בראי. מי שחווה את עצמו בפשטות הזו מוצא חן גם בעיני אחרים.

מעבר לכך, המדה הטובה העיקרית שמוצאת חן, הראש לכל המדות הטובות, היא אהבת ישראל אמתית. ללא אהבת ישראל, וק"ו אם אדם פוגע בזולת, אין ערך לכל יראת־השמים והמדרגות המדומות שלו בעבודת ה'! אהבת ישראל מלאה, המושרשת בשלמות בנפש ומשולבת עם שפלות, מגיעה עד כדי מסירות־נפש – נכונות האדם, באופן טבעי ופשוט, להסתכן ולהינזק מתוך דאגה לטובת הזולת.

עם החן היהודי, המלא באהבת ישראל ובשפלות טבעיות, אנו מייצגים את ה' בשלמות ו'כובשים' בחינניות את העולם כולו לעבודתו יתברך.

האדם בא לעולם עם נפש – קיום יסודי המחבר את הגשמיות עם הרוחניות ומפיח בגופו רוח חיים. מהבסיס הזה עליו להתקדם ולעלות, כשה' ברחמיו משפיע עליו גילויי אור אלוקי המאפשרים לו לבנות בנפשו את הקומות הבאות – רוח־נשמה־חיה־יחידה:

אם הקב"ה ימתין עד שנתעורר בעצמנו לעלות ונהיה זכאים בדין להארה אלוקית – הוא עלול להמתין עד בוש, ובינתיים אנו נשקע בקליפות, בתהומות היאוש ר"ל. לכן, כדי לעורר אותנו, הקב"ה מקדים רחמים לדין, "עד יערה עלינו רוח ממרום" – התעוררות עליונה שמרוממת את רוחנו ומטעינה אותנו בבטחון ובמרץ של "ויגבה לבו בדרכי הוי".

אז, אחרי ההתעוררות שלנו לעבודת ה' באופן מודע, אנו זוכים לתגובה אלוקית – "באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא". על פי מאמצינו בתורה, במצוות ובעבודה שבלב ה' משפיע לנו רגשי־קדש והשגות אלוקיות – "ונשמת שדי תבינם" (כפי המגיע לנו באמת, ועוד יותר ויותר, בטוב־עין אלוקי).

כשהאדם מתאמץ ככל יכולתו הוא מגיע לשלמות העבודה שהוא מסוגל לעשות (דבר המשתנה מאדם לאדם, כמובן). הקב"ה מקבל נחת־רוח מכך שאדם ממצה את יכולותיו באופן מקסימאלי. לכן, מעבר לשכר המגיע לו על פי עבודתו, הוא מעניק לו מתנה מיוחדת בעבודתו יתברך – "עבודת מתנה" של דבקות אלקית

שיעור

לימוד אג"ק הרבי הריי"צ

תכלית החסידות – גילוי החן העצמי

קיצור מהלך השיעור

כתביו של הרבי הריי"צ מליובאוויטש – מאמריו, שיחותיו, אגרות הקודש שלו, יומניו ורשימותיו – הם **אוצר בלום שאין דומה לו** בתולדות החסידות, מלא וגדוש יסודות חסידות בהשכלה ובעבודה, טעון רגש, עסיס וניחוח חסידיים, ממה שהגיע אליו מהדורות הקודמים ומחידושו שלו. במובן מסוים, עם כל העיסוק המרובה בדבריו, ניתן לומר שעדיין **לא התחילו למצות** את האוצרות הגנוזים בתוך דבריו (בדומה לדברי הרבי על תורת אדמו"ר האמצעי). דוגמה יפהפיה לכך בשיעור שלפנינו, העוסק באגרת קודש 'צדדית' לכאורה, בה בשני עמודים מרכז הרבי הריי"צ כמה מהלכייסוד בלתי־מוכרים: **סידור מקורי** של המדרגות השונות **באתערותא־דלעילא**; בעקבותיו **הסבר מחודש** של מדרגות **נרנח"י** שבנשמה; ניתוח **שלבי החיים** השונים של **משה רבינו** ושל מורנו **הבעל שם טוב** לאור המהלך החדש; פועל־יוצא של **התגברות עוצמת החסידות** מדור לדור, מהבעל שם טוב עד ביאת משיח צדקנו, והפקת **לקח למעשה** בתשובה לשאלת נמען המכתב על פעילותו שלו. את כל היפי הזה פורס הרב בשיעור, תוך הסבר, הרחבה והעמקה של הדברים – מעט בהשכלה ובעיקר בעבודת הנפש.

פרק א, הדרשני יותר, עוסק בפתיחת המכתב – הרקע לדברים שיבואו בהמשך – כשענינו הוא **הפצת חסידות מתוך בריאות. פרק ב** סודר ארבע מדרגות של אתערותא־דלעילא, כשעיקר החידוש הוא ההבחנה בין **מתנה** הבאה בעקבות שלמות **עבודת האדם** לבין **מציאת חן** התלויה בשלמות **מהותו העצמית** (הקשורה דווקא במדת השפלות שלו). **פרק ג** מבאר את הנרנח"י – **הנפש** כתשתית האנושית ו**רוח־נשמה־חיה־יחידה** כאופנים שונים של אתערותא דלעילא המופיעים עליה ברחמי ה'. **פרק ד** מראה כיצד כל הדרגות מופיעות, בזו אחר זו, בתולדות חייו של **משה רבינו** ובתולדות חייו של ה"אפתשטותא דמשה" העיקרי עבורנו, מורנו **הבעל שם טוב** – הכל מתוך מגמה להראות כיצד **אור החסידות הולך ומתעצם** עד ביאת משיח צדקנו. מהדברים עולה שתכלית כל המהלך היא **מדות טובות** ונושאות חן המושרשות בנפש, המתבטאות במסירות נפש טבעית על **אהבת ישראל**. את השיעור חותם הרב בהסבר אותו מהלך גם אצל **משיח צדקנו**, שיבוא ויגאלנו תיכף ומיד ממש.

א. להפיץ אלקות מתוך בריאות ירחם ה'

נלמד היום אגרת יפה ומיוחדת של הרבי הקודם^א. עיקר האגרת, בשבילו אנו לומדים אותה, הוא דברי החסידות העמוקים שבמרכזה, אבל אני קורא את הכל מהתחלה:

ב"ה כ"ט תשרי תש"ד

ברוקלין

ידידי הרה"ג ו"ח אי"א מוה"ר ירחמיאל שי' האגרת ממוענת ליהודי בשם ר' יִרְחֶמְיָאֵל. זהו שם מקובל בדורות המאוחרים, אך בתנ"ך הצורה היחידה שלו היא יִרְחֶמְיָאֵל – שם שחוזר כמה פעמים^ב, אצל אנשים שונים. למה השם כאן תפס לי העין? כי ירחמיאל הוא ירחם א-ל. הנושא העיקרי במכתב הוא דרגות של גילוי אלקות לאדם – מהגילוי שקודם לעבודת האדם ועד הגילויים הכי נעלים שבאים בהמשך, למעלה מעלה ממה שהאדם יכול להשיג בעבודתו. כל הגילויים האלה באים מתוך רחמים (הכל רחמים בגימטריא שמחה, "סוד הוי' ליראינו"^ג וכו').

אם הייתי שואל מאיפה בא שה' מגלה לי משהו בכלל, גילוי אור? מאהבה ועוד יותר מרחמים, שה' מרחם עלי. במיוחד הגילוי הראשון, אתערותא דלעילא בלי כל אתערותא דלתתא – הוא בא לגמרי מתוך רחמים, שה' מרחם עלי ורוצה לעורר אותי, להוציא אותי מהחשך שלי ולהאיר לי. ההתעוררות הזו, וגם כל מה שיבוא אחריה, היא תופעה של רחמים, 'ירחם ה'". זהו השם העיקרי של 'ירחם ה' בתנ"ך. התחינה שירחם ה' מתאימה דווקא לשבט יהודה – שבט המלכות, שמרגיש שאין לו משל עצמו כלום ואת הכל הוא מקבל מלמעלה.

ורמז: ירחמיאל עולה 289, טוב ברבוע, "ברא

אלהים". מיד כשה' בורא את העולם, "בראשית ברא אלהים", צריך שירחם ה', ירחם-אל – שימשיך בריאות לעולם שברא לכבודו, כמו הווארט החסידי^ד ש"בראשית ברא" מלמד שקודם כל ("בראשית") צריך להיות בריא, ושיפעל שהנשמות תהיינה בחינת "אלהים", "אני אמרתי אלהים אתם"^ה. כמו שמיד נראה, המכתב עוסק בשני הנושאים האלה – בריאותו של ר' ירחמיאל, אותו מברך הרבי בבריאות איתנה ("ברא"), והעיסוק שלו בגילוי אלקות בדרך מורנו הבעל שם טוב ("אלהים").

כל זה הערת-פתיחה על השם כאן – שם שנושא חן.

ברכות בגשם וברוח

שלום וברכה!

התלגרם שלו במועדה קבלתי וברכתי אותו ואת זוגתו תח' ואת בנם שי' בברכת שנה טובה ומתוקה ואשר ימלא הש"ת את משאלות לבבו לטובה ולברכה בגשם וברוח.

החיבור של גשם ורוח, גשמיות ורוחניות, חוזר במכתב באופן בולט שוב ושוב. ר' ירחמיאל, מקבל המכתב, צריך לחבר את הגשם עם הרוח (את ה"ברא" עם ה"אלהים") – ואז יתגלה לו שהכל רוחניות.

סך הכל, חיבור הגשם והרוח חוזר במכתב חמש פעמים, שלש פעמים בפסקאות הפותחות, שאנו קוראים עכשיו, ועוד פעמיים בסיום המכתב. נושא עיקרי של המכתב הוא חמש מדרגות הנפש, נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה, לכן מתאים לומר שחמש החזרות על חיבור הגשמיות והרוחניות רומז לחמש המדרגות האלה (המתחלקות, כפי שיוסבר במכתב, לשלשה פנימיים, נר"ג, ושני מקיפים, ח"י – מתאים לחלוקת הביטויים במכתב).

במענה על מכתבו, ת"ל אשר פעל ועשה לטובת

נרשם ע"י איטיאל גלעד. לא מוגה. ד' מנחם-אב תשפ"ב – כפ"ח (טלפוניות).

א. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ח אגרת ב'קסו (עמ' יז ואילך).

ב. ירמיהו לו, כו; דהי"א ב, ט; כד, כט.

ג. תהלים כה, יד.

ד. אור לשמים נשא ד"ה "נשא את ראש בני גרשון".

ה. תהלים פב, ו.

ב. השפעות באתערותא דלעילא על נפש האדם

אתערותא דלתתא

וארבע דרגות אתערותא דלעילא

וביאור הענין, הנה כל הגילויים המתגלים מלמעלה ונקראים בשם אתערותא והגילויים הם בשני אופנים, אם מצד עצמם או שבאים על ידי עבודה ופועל

כלומר, בכללות יש שני סוגי גילויים מלמעלה, שנקראים אתערותא דלעילא (אתעדל"ע) – כאלה שבאים בלי אתערותא דלתתא (אתעדל"ת) וכאלה שבאים עם אתערותא דלתתא.

[וכללות הגילויים דאתעדל"ע מתחלקים לארבע דרגות.

הוא יסביר שמדרגת הנפש בנרנח"י היא האדם עצמו וכללות הגילויים מלמעלה, כנגד רוח־נשמה־חיה־יחידה. גם ברביעיה הזו יש כמה דרכים לחלק. חלוקה פשוטה היא שהרוח היא בלי אתעדל"ת כלל וכל השאר באים אחרי אתעדל"ת. השאלה היא רק כמה הם לפי ערך האתעדל"ת שקדמה להם. ככל שעולים הגילוי לא לפי האתעדל"ת, אבל היא ישנה וקדמה להם. על החלוקה הזו אכן כתוב הרבה פעמים בכתבי האריז"ל שבתחלה יש לאדם נ"ר (נפש־רוח), והתוספת היא הנח"י (נשמה־חיה־יחידה). כאן הוא אומה, כפי שתיכף נסביר יותר, שהאדם עצמו הוא נפש, ועל הנפש, שהיא הכלי, יש ארבעה אורות, רוח־נשמה־חיה־יחידה.

עכשיו הוא מונה בפירוט את ארבע הדרגות של האתעדל"ע:

"חפץ חסד" – התעוררות שנועדה לעורר

א] אתערותא דלעילא לעורר אתערותא דלתתא,

זו התעוררות שבאה מלמעלה בלי אתעדל"ת, אבל היא שייכת אליה באופן של "הרואה את

החזקת היהדות והשי"ת יעזר לו בגשמיות וברוחניות, ובדאי שצריך להתחשב עם מצב בריאותו ולעשות ככל האפשר, בעזרתו ית', להטיב בריאותו, והשי"ת ישלח לו רפואה ויחזקה ויאמצהו בגשם וברוח מה התכלית של הרפואה והחיזוק בגשמיות וברוחניות?

שיוכל להמשיך עבודתו הקדושה להאיר באור אמת,

"אור אמת" גם הוא ביטוי ששייך לספירת התפארת, שפנימיותה רחמים – "תתן אמת ליעקב". ומהו אותו "אור אמת", גילוי אלקות שכולו רחמים?

היא תורת החסידות,

גילוי תורת החסידות של הבעל שם טוב הוא הרחמים העצומים של ה', כידוע אצלנו¹ ש"רחמים עצומים" באים ממקום האמונה, רדל"א, מ"חביון עוז העצמות"² שברדל"א.

אשר הנחילנו אבותינו רבותינו הק' בתורתם והדרכתם, נוסף על אצילות אור המאיר מורנו הבעש"ט נ"ע

המשיח אמר לבעל שם טוב³ שיתגלה כאשר "יפוצו מעינותיך חוצה" – "מה שלמדתי אותך והשגת", וכאן כותב בסדר הפוך – התורה של הנשיאים, רבותינו נשיאינו, מה שכל רבי השיג בעצמו, וזה נוסף על המקור, מה שמושיח בעצמו מלמד, "אצילות אור המאיר" שהיא "מורנו הבעש"ט נ"ע".

אשר מדור לדור ונשיא לנשיא נתגלה אור בהיר מקדש הקדשים.

הרבי מדגיש כאן שאור הבעל שם טוב מאיר בכל דור ודור יותר ויותר, נוסף על מה שכל אחד מרבותינו נשיאינו בהמשך מאיר בעצמו. הנושא הזה, של התגברות הארת הבעל שם טוב, יוסבר באריכות מתוך הביאור בחסידות שהוא עיקר המכתב:

1 מיכה ז, כ.

2 מלכות ישראל ח"ג מאמר "גדולה נקמה" הערה יח ועוד.

3 שער מאמרי רשב"י פירוש ספד"צ פ"א, ע"פ חבקוק ג, ד.

ט כש"ט (קה"ת) אות א.

י ראה ע"ח ש"א פ"ו (מ"ת) ושל"ו סופ"ב (הובא בלקו"ת צו יא, ב) ועוד.

המשכה על ידי עבודה מודעת

ב) אתערותא דלעילא הבאה ע"י אתערותא דלתתא בתומ"צ ובעבודה שבלב.
 "עבודה שבלב" היא מצד אמא, הבינה. הלב לא מתעורר מצד עצמו – צריך עבודה, שהיא התבוננות. כאן, בעבודה שבלב וכמובן גם בתורה ומצוות, כבר יש תודעה של רצון ה' – אני רוצה לעשות את רצון ה'. האתערותא דלעילא כאן מתחילה כבר מאתערותא דלתתא שבאה מתוך תודעה, ממוחין, לכן היא קשורה לנשמה (עליה נאמר "ונשמת שדי תבינם"^י), כמו שהוא יסביר. והענין אינו דורש ביאור כי ידוע ומפורסם הוא באר היטב בכמה וכמה מאמרים כמבואר בענין רוח אייתי רוח ואמשיך רוח.

מה פירוש "רוח אייתי רוח ואמשיך רוח"^י? יש רוח של האדם ("רוח") שמביאה כנגדה רוח מלמעלה ("אייתי רוח") וממשיכה רוח ("ואמשיך רוח") ממקום עוד יותר עליון, מ"לעילא ולעילא". זהו חידוש – הייתי חושב שרק ה"רוח אייתי רוח" שייכת למדרגה הזו, של אתעדל"ע שלפי האתעדל"ת, אבל הוא אומר שגם ה"אמשיך רוח" קשור עדיין להתעוררות מצד האדם. גם כאן, אפילו שבא בעקבות עבודת האדם, רואים שה' נותן יותר ממה שכאילו מגיע לך – "אייתי רוח ואמשיך רוח" והכל נחשב "באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא".

חתנה למי ששולם בעבודתו

ג) אתערותא דלעילא בדרך מתנה ואינה באה ע"י העבודה דאתערותא דלתתא
 לא שאין את העבודה – היתה כבר עבודה קודם, אחרת לא היה בא גילוי במדרגה זו. אבל הגילוי בכלל לא לפי ערך העבודה, לא גילוי שהאתעדל"ת מביאה, לא "רוח אייתי רוח ואמשיך רוח".

כי [האתעדל"ת הזו של האדם] אינה מסוג

הנולד"^{יא}, כי התכלית של האתעדל"ע הזו היא לעורר את האתעדל"ת.

כעת הוא יסביר זאת גם ביחס לבריאת העולמות וגם בנוגע לאדם (שהוא עולם קטן^{יב}): בענין העולמות הוא מה שהתהוות העולמות ותחלת קיומם הוא מצד כי חפץ חסד הוא, ידוע בחסידות^{יג} שיש חיות ויש קיום, כאשר בקיום יש ממד של מקיף כדי לקיים את החיות. כאן הוא מדבר גם על "התהוות העולמות", שהולכת עם חיות ("ואתה מחיה את כולם", אל תקרי 'מחיה' אלא 'מהוה'^{יד}), וגם על "תחלת קיומם". הכל בא מצד "חפץ חסד" – חסד הוא ראשית מדות הלב, "יומא דאזיל עם כולוהו יומין"^{טו} (כפי שנדרש על הפסוק "יומם יצוה הוי' חסדו ובלילה שירה עמי"^{טז}). הוא יסביר שמדרגה זו כנגד הרוח, שהיא כללות מדת הלב. הרוח לא מתעוררת מצד עצמה, אלא אם כן מעוררים אותה – התעוררות מלמעלה כי ה' "חפץ חסד". ובענין הנשמות הוא שמעוררים מלמעלה כמבואר בענין ונוזלים מן לבנון [המשכה משרש הנשמה, שאינו מודע להארת הנשמה המלוכשת בגוף]. בענין הרהורי תשובה שנופלים בלי שום הכנה.

"לבנון" הוא שרש הנשמה, שאינו מודע להארת הנשמה המלוכשת בגוף, המזל של הנשמה ממנו "נוזלים" גילויים לנשמה שבגוף. מאותו מקור באים לאדם באופן פתאומי הרהורי תשובה^{יז}. זו מדרגת "חפץ חסד הוא" לגבי הנשמות. הרבי לא חוזר כאן על הביטוי, אבל פשוט שאותו ענין – ה' "חפץ חסד", רוצה שהמדות תתעוררנה. תיכף נסביר יותר את הנקודה הזו.

יא תמיד לב, א.

יב ראה אבות דר"נ פל"א ובכ"ד.

יג תניא פ"כ ופכ"ב; שעהיה"א פ"ז.

יד פרדס רמונים ש"ו פ"ח; תניא שעהיה"א פ"ב.

טו ראה זר ח"ג קג, א"ב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה דרוש ב.

טז תהלים מב, ט.

יז מאמרי אדה"א קונטרסים ד"ה "אתה אחד" עמ' יא;

סה"מ עת"ר עמ' שטז.

יח איוב לב, ח.

יט תניא פמ"ז ובכ"מ ע"פ זר ח"ב קסב, ב.

הרוח לא

מתעוררת מצד
עצמה, אלא אם
כן מעוררים אותה
- התעוררות
מלמעלה כי ה'
"חפץ חסד"

בפני עצמה עושה נחת רוח, אלא
העובדה שהאדם השלים אותה,
עשה את המקסימום.

הנה אז נותנים לו אתעדל"ע
מתנה אני נותן למי שעשה
לי נחת רוח ("אי לאו דעביד ליה
נייחא לנפשיה לא הוה יהיב ליה
מתנתא"^{כז}). כבר יש כאן שייכות

מיוחדת לבית המקדש, שיבנה במהרה בימינו,
כי כל הקרבנות הם "נחת רוח לפני שאמרי
ונעשה רצוני"^{כח}. לכן יש הרבה תנאים לגבי
כשרות הקרבן, שתלוי במחשבה נכונה^{כט}. מי
שמקריב קרבן בבית המקדש צריך להיות שלם,
למצות את כל כוחות הנפש. אם מצליחים –
עושים בכך נחת רוח. כנראה סבת החורבן היא
שלא השלימו את האתעדל"ת. כלומר, פשוט לא
עשו נחת רוח, כמו שכל הנביאים צועקים 'מה
לי הקרבנות שלכם וכו'?!^ל. כל בית המקדש
הוא בשביל נחת-רוח, בשביל לתת את "עבדת
מתנה אתן את כהנתכם" – כל עובדי המקדש
הם כהנים וה' רוצה לתת להם את המתנה. אם
לא עושים נחת רוח – לא שייך, לא צריך את
בית המקדש. בקיצור, שנוכה לעשות נחת רוח!
שהוא גילוי אור נפלא ונשגב בממד בדרך מתנה.
בביטוי "אור נפלא ונשגב בממד" הוא רומז
למדרגות בכתר, שנקרא "פלא עליון"^ל – זהו
אור שבא מהכתר. בהמשך הוא יאמר שהמדרגה
הזו היא כנגד החיה. בנפש לפעמים החיה היא
חכמה^{לא}, במבנה של נרנח"י, אבל מצוי יותר
בחסידות^{לב} שהחיה היא חיצונית הכתר והיחידה
פנימיות הכתר, עתיק ואריך. גם אריך הוא כבר
"אור נפלא ונשגב מאד".

זה שתוכל לעורר האתערוותא
דלעילא

האתעדל"ע כאן נקראת
מתנה – היא לא שכר על
העבודה של האדם שקדמה לה.
הביטוי "דרך מתנה" מיד מזכיר
את הפסוק "עבדת מתנה אתן
את כהנתכם"^ל. כמו שכתוב

בתניא, בכמה מקומות, "עבדת מתנה" היא בכלל
לא לפי ערך העבודה הקודמת של האדם. באגרת
הקדש "תתן אמת ליעקב"^{כא} מסביר אדמו"ר
הזקן ש"עבדת מתנה" היא ה'חתימה' של ה' על
עבודת האדם – שה' חותם על העבודה, מאמת
אותה, עם אמת שהיא רק מה'. שוב, בכמה וכמה
מקומות בתניא^{כב} מסביר אדמו"ר הזקן ש"עבדת
מתנה" היא בעצם "אהבה בתענוגים"^{כג}.

איך זוכים למתנה הזו?

ורק בשלימות ה[א]תעדל"ת

המדרגה הזו תלויה במושג שלמות –
שלמות היא כל מה שאדם יכול לעשות בעצמו.
כמו שכתוב בתניא^{כד}, אהבה בתענוגים שורה רק
על מי שהוא שלם ביראה. הוא לא כותב בפירוש
שהיינו יראה תתאה ויראה עילאה. "שלם
ביראה" פירושו שהוא עשה את המקסימום
שהוא מסוגל לעשות ביראה. גם כאן, מי שעשה
את המקסימום שהוא בתור אדם מוגבל, קרוץ
מחומר וכו', יכול לעשות – "כל חדא וחדא
לפום שיעורא דיליה"^{כה}, אין שני אנשים דומים,
לכן אי אפשר להגדיר מה העבודה כאן, רק לומר
שעבד בשלמות – מגיע למדרגה השלישית:

דבזה עביד נייחא דרוחא כב' למע'

האדם עושה נחת רוח בכך שהוא ממצה את
כוחותיו ואת רצונו הטוב עד הסוף. לא העבודה

כו כך הלשון בדא"ח – עפ"י מגילה כו, ב; גיטין ג, ב; ב"מ
טז, א; ב"ב קנו, א.

כז ספרי פרשת שלח פ"א. ובכ"מ.

כח כפי שמורחב במסכת זבחים ועוד.

כט ישעיה א, יא; ירמיה ז, כא-כב.

ל ראה קהלת יעקב ערך 'א'.

לא ע"ח ש"ו פ"ה. ובכ"מ.

לב שער היחוד פרקים כז ולב ובכ"ד.

כ במדבר יח, י.

כא תניא אגה"ק ו.

כב פ"ד; פמ"ג; אגה"ק יח.

כג שה"ש ז, י.

כד פמ"ג.

כה ראה תניא רפמ"ד.

החן של מי ששלם במהותו

עיקר החידוש במכתב הוא החלוקה בין המדרגה השלישית למדרגה הרביעית, שבדרך כלל כתובות יחד (אפילו במ"מ שנדפסו כאן בספר למכתב)⁷¹. המדרגה השלישית היתה מתנה – מה יותר ממתנה?

ד) אתעדל"ע בדרך מציאות חן.

הקשר בין המדרגה השלישית והרביעית, בין המתנה והחן, שבדרך כלל כתובות יחד, רמוז בביטוי שמביא רש"י בתחלת פרשת ואתחנן – "אין חנון בכל מקום

אלא לשון מתנת חנם. אף על פי שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חנם. לפי שאמר לו 'וחננתי את אשר אחון' אמר לו בלשון 'ואתחנן'. בביטוי "מתנת חנם" יש גם מתנה וגם חן

(אך הדגש ב"ואתחנן" הוא כמובן החן, המדרגה העליונה כאן)⁷².

והענין הוא דהנה ענין המתנה הרי עב"פ יש לה שייכות אל האתעדל"ת, ועם היות שאינה באופן ב' כנ"ל אבל בכל זה ה"ה באה רק באופן מתנה, דהנה המתנה היא אי לאו דעביד ל' נייחא לא הוה יחיב ל',

השלמות הנ"ל, שמי ששלם באתעדל"ת שלו עושה נחת רוח למעלה ואז מקבל מתנה, היא אמנם לא מתנה לפי העבודה הפרטית אלא מתוך שלמות העבודה – אבל יש לה עדיין

יש את כל מה
שאדם עושה
בחיים ויש את
ה'הוא' – האדם
בעצמו, המהות
שלו

זיקה מסוימת לעבודה שקדמה לה. עכשיו יש משהו יותר מזה, לא שלמות העבודה, שעל ידה זוכה למתנה:

ולכן הנה יש עוד מדרי' באתעדל"ע שהיא באה רק מצד השלמות בעצם מהותו,

מה ההבדל? כאן עיקר הנקודה, עיקר ההשכלה של המכתב הזה – שיש שלמות העבודה ויש שלמות בעצם מהותו⁷³. אני יכול להסתכל מה אתה עושה ואני יכול להסתכל עליך בעצמך, כמו שמיד נסביר.

מי החתן שיזכה בבת היחידה?

חשבתי על משל בשביל כל המכתב הזה: אדם שיש לו בת יחידה, אהובה, הוא צריך עבורה חתן. איך הוא בוחר חתן לבתו? יש אבא שהולך לראש ישיבה ומבקש את הבחור הכי למדן כחתן לבתו, אבל יש אבא שפשוט רואה איזה בחור ואותו בחור מוצא חן בעיניו – הוא לא יכול להסביר בדיוק למה, אבל מציאת החן היא כזו שהוא אומר 'אני רוצה שהוא יהיה בן שלי, רוצה שהוא יהיה חתן שלי (חתן הוא כמו בן), רוצה לתת לו את הבת היחידה האהובה שלי'.

התחושה הזו היא בכלל לא בגלל התורה שהוא למד ולא בגלל העבודה שלו. זו מציאת חן – אני מוצא את עצמי בתוכו⁷⁴, משקף אותו. זו לא העבודה שלו אלא המהות שלו – הוא בעצמו. זהו עיקר החידוש בכל המהלך: יש את כל

מה שאדם עושה בחיים ויש את ה'הוא' – האדם בעצמו, המהות שלו. יש קליפות שמסתירות על המהות של האדם, לכן צריך להסיר אותן, הגם

לה יש לדרוש כי שלמות העבודה היא שלמות התורה (שהרי מדובר בעבודה בדרכי התורה והמצוה) ואילו שלמות בעצם מהותו היינו שלמות העם (שהרי מדובר בשלמות היהודי מצד עצמו), כאשר שלמות הארץ מחברת את שתיהן. משום שיש בה גם את ענין המצוות התלויות בארץ (כאשר רק בה ניתן לקיים בשלמות את כל התורה) וגם את גילוי הגורל של הנשמה, עצם הנשמה, בהיותה המולדת והנחלה, "נחלת עולם לעם עולם" (וראה עוד בשיעור ד"ך תמוז השתא – נדפס בגליון מסעי).

לו ראה מחול הכרמים פ"א (עמ' כ) ושבעים פני חן פן לט (ועוד).

לג ראה ד"ה "ועתה אם נא מצאתי חן" תרע"ח ותש"ה. לד כפי שיוסבר מיד, שתי המדרגות האלה הן כנגד שני מקיפי הנפש, חיה יחידה. כאשר משה רבינו מבקש להכנס לארץ, במתנת חנם, הוא מקוה להפוך להיות המשיח המכניס את ישראל לארץ (וכובש אותה ללא מלחמה, רק מכח הפצת התורה שבפיו) – לעלות למדרגת היחידה הכללית של עם ישראל (ממדרגתו שלו, מדרגת הבינה הכללית – ראה לקמן הערה קיג – ובעומק יש כאן בקשה של משה, העולה יה פעמים חיה, לעלות ממדרגה החיה למדרגת היחידה, כמבואר בשעשועים יום יום שני לפרשת וילך, ובכ"ד).

מה שלא תהיה — זה הכי טוב. אז המדרגה שלך היא כמו שצריך:

באמת לאמיתו,

את הקשר בין השפלות לאמת מכירים מהביטוי בו היה חותם הויטבסקער — "השפל באמת".

ונתנים לו מלמע' אתערותא, גילוי אור נשגב ומאד נעלה בדרך מציאת חן.

קודם היה "אור נפלא ונשגב מאד" וכאן "אור נשגב ומאד נעלה" — שתי מדרגות בכתה, כנ"ל.

ג. סוד נרנח"י

אורות הרחמים על כלי הנפש

עד כאן הצעת המהלך. כעת הוא בעצמו מסביר:

והנה ארבע דרגות אלו בענין הגילויים שלמעלה הן נגד הכחות שבמדר' רוח נשמה חי' יחידה שבנפש, כי מדר' נפש שבנשמה היא הכלי המקבלת השפעת וגילוי הכחות של המדר' רוח נשמה חי' ויחידה שלמעלה ממנה ומתגלות בה.

הנפש עצמה אינה אחת המדרגות שהוזכרו, היא לא באה ברחמים — לא תלויה בהם.

כשה' ברא את העולם בשם אלקים, במדת הדין, הוא ברא בעצם את הנפש של המציאות.

כשהקב"ה בקש לברוא את העולם במדת הדין הוא רצה לברוא עולם בו לא מקבלים רחמים

בלי התעוררות מלמטה — אתה רוצה רחמים? רוצה תגובה טובה ממני? תתאמץ בעבודה שלך,

או לפחות תבקש רחמים, ורק אז תקבל! אתה צריך להתעורר מעצמך, אתערותא דלתתא.

אבל הקב"ה "ראה שאין העולם מתקיים" — אם נחכה להתעוררות של העולם והאדם

הוא עלול להטמע בקליפות, בתוך היאוש ר"ל. לכן "הוסיף עליו מדת הרחמים ולא עוד אלא

שהקדימה"^{מז} — הרחמים מתחילים עוד קודם לדין, באתערותא דלעילא הראשונה שבאה כאן

ש"הוי' יראה ללבב"^{לז}. יש מאמר ארוך שהוצאנו לפני הרבה שנים^{לח}, "בקש הוי' לו איש כלבבו"^{לט}

— פסוק שנאמר על דוד המלך, שמוצא חן בעיני ה'. צריך לא להסתכל בעינים אלא בלב. אפילו

שמואל, שקרא לעצמו "הראה"^מ, חיפש את החתן-המלך הכי מהודר — במדות שלו, בתורה

שלו, עם הפעולות הכי אהובות — אבל הוא לא רואה את האדם בעצמו. האדם עצמו הוא ה"איש

כלבבו" של ה', זו מציאת החן, אז אני מוכן לתת לו את הבת היחידה.

כתוב בזה, ביחס למשיח, שאת בת המלך נותנים ל"מאן דקטיל חויא בישא"^{מא} —

שלעניינו היינו שהורג את הישות שלו, עיקר מציאת החן הוא על ידי שפלות — שפלות אינה

מעלה, שמישהו למד הרבה תורה או שעשה הרבה עבודה שבלב, אלא היא האדם עצמו. זהו

ווארט חשוב, ששפלות היינו האדם עצמו — להסתכל בראי, כמו שאנחנו מסבירים^{מב}. שפלות

הולכת יחד עם חן, כידוע^{מג} — "אשת חן תתמך כבוד"^{מד} ו"שפל רוח יתמך כבוד"^{מה}. אותו בחור,

שיש לו שפלות בעצם, שפל רוח בטבע, מוצא חן בעיני ה' — "אל זה אביט אל עני ונכה רוח

וחרד על דברי"^{מו}.

הוא מסיים להגדיר את המדרגה הזו:

ער איז ווי מען בעדארף זיין,

פעם ראשונה שצריך לומר כאן במכתב משהו

באידיש... מעיד על כך שיש פה משהו בעצם.

'הוא כמו שצריך להיות' — הוא! הסימן שאתה כמו שצריך להיות הוא עצם השפלות שלך. אז,

לז שמואל"א טז, ז.

לח נדפס בספר **מלך ביפיו** עמ' עט ואילך.

לט שמואל"א יג, יד.

מ שם ט, יט.

מא ראה תקו"ד יג וזכא; לקו"ת כי תצא לה, ג ואילך.

מב **לב לדעת** מאמר "פרק בעבודת ה'" ביאור א. ראה גם שיעור כ"ה אדר ע"ה פ"ד; י"ב כסלו ע"ט.

מג ראה הקדמת **שכינה ביניהם** אות ב; **סוד ה' ליראין** ש"א פל"א; **רוחו של משיח** עמ' כח. ובכ"מ.

מד משלי יא, טז.

מה שם כט, כג.

מו ישעיה סו, ב.

מז ראה פירש"י על בראשית א, א (ע"פ בראשית רבה יב, טו).

רחמים גופא מתחילה **רוח**, כידוע^{נח}, סוד "ורוח אלהים מרחפת על פני המים"^{נט}. התופעה הראשונה של האתערותא דלעילא, "הכל הולך אחר הפתיחה"^ס של כל מדרגות האתעדל"ע, היא רוח – היא באה להפיח בי רוח.

והוא סוד רוח ממרום רוח שבאה מלמעלה, בלי אתעדל"ת. הרוח שיורדת, "עד יערה עלינו רוח ממרום"^{סא}, מתגלה בדרגת הנפש שנקראת רוח: דהגילוי ממרום מתגלה במדר' רוח, ולכן הנה פעולתה מה שמגביה את רוחו, אפשר היה לומר גם 'שמרומם את רוחו' – "רוח ממרום".

האתעדל"ע לעורר אתעדל"ת היא כמו ההתגלות אצל השופטים, שה' מגביה את רוחו של השופט. כך מוצאים אצל גדעון^{סב} ויש עוד הרבה דוגמאות^{סג}. תיכף, בהמשך האגרת, הוא יאמר איך ההתגלות הזו היתה אצל משה רבינו והבעל שם טוב. שוב, הגילוי הראשון הוא שה' מגביה את רוחי. כמו שאומרים^{סד} שבתחלת העבודה, כאשר אדם צריך לקום ולפעול משהו גדול^{סה}, שמצד החיצוניות של השפלות שלו הוא לא מרגיש שייך אליו בכלל – צריך דווקא לתת לו הרגשת "ויגבה לבו בדרכי הוי"^{סו}, לרומם את רוחו.

אם מדובר באדם "שפל באמת", כמו המדרגה העליונה כאן, בסוף הוא באופן טבעי יבטל את עצמו – יחזור להיות אין ואפס. אותו אחד שהוא אפס – בהתחלה מגביהים אותו ומרוממים את רוחו, נותנים לו את הכח ליוזם, ובסוף הוא

נח קהלת יעקב ערך 'רחמים'.
נט בראשית א, ב. וראה עוד לקמן באורך בענין הקשר בין הרוח הזו לתכלית המשיחית של היחידה.
ס ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.
סא ישעיה לב, טו.
סב שופטים ו, יב"ד.
סג השווה שופטים יג, כה; שמואל א, טז, יג; ירמיה א, ה. ובכ"מ.
סד כש"ט (קה"ת) שצג.
סה וראה שיעור ליל ש"ק חקת השתא (נדפס בגליון פינחס); התוועדות ט"ו תמוז השתא (נדפסה בגליון מטות). וש"נ.
סו דברי הימים ב, יז.

ללא כל אתערותא דלתתא אלא כהקדמה שבאה לעורר אותה מלמעלה. זהו הסבר יפה ליחס בין הנפש למדרגות שמעליה.

כמו שלמדנו הרבה פעמים^{מח}, בזהר כתוב^{מט} שאדם מתחיל עם נפש והשאר תוספת, ואילו באר"י כתוב^ב שהאדם מתחיל עם נ"ר והשאר תוספת – "אלו ואלו דברי אלקים חיים". הנפש קשורה לגוף, כמו שלמדנו לאחרונה^{נא}, ובעצם היא חיבור הגשם והרוח – הביטוי שחוזר באגרת הזו שוב ושוב. החיבור, עליו נאמר^{נב} "מפליא לעשות"^{נג}, הוא על ידי הנפש – "הדם הוא הנפש"^{נד} והחיות מתלבשת בדם^{נה}. חייבת להיות הנפש, כי אם אין נפש אין רוח, והגשם בפני עצמו הוא מת. הנפש היא "נפש חיה" – "ויהי האדם לנפש חיה"^{נו}. הנפש היא בעצם הכלי שעל גביו צריכים לבוא כל הרחמים^{נז} – היא ה"אלהים", מדת הדין.

רוח ונשמה: גילוי חרומם ועבודה מודעת

וביאור הענין דהגילוי דאתעדל"ע לעורר האת[ע]ל"ת הוא מבחי' רוח דנשמה והיינו שההתגלות באה במדר' רוח

הגילוי הראשון הוא אור ורחמים שמתגלים אצלי בדרגת הרוח שבי. איך הסברנו קודם? אמרנו שהרוח שבי היא מדות הלב. גם המלה

מח ראה שיעור ט"ו אב תש"פ.

מט זהר ח"ב צד, ב.

נ קונטרס חסדי דוד סימן עו.

נא שבת י"ד בתמוז השתא (נדפס בגליון דברים'חזון).

נב הגהת הרמ"א בשו"ע או"ח ו, א.

נג נוסח ברכת "אשר יצר" (עפ"י שופטים יג, יט).

נד דברים יב, כג.

נה תניא פרקים ו, ז, לה; אגה"ק לא.

נו בראשית ב, ז.

נז יש כאן ארבע מדרגות של רחמים הנמשכים על הנפש – רוח'נשמה'חיה'יחידה – שיש לכוון כנגד ארבע מדרגות הרחמים המבוארות אצלנו (ראה לעיל הערה ז): רחמים, "רחמים רבים" (ראה שמואל'ב כד, יד; נחמיה ט, יח'ט"לא. ועוד), "רחמים גדולים" (ישעיה נד, ז) – עד כאן הלשונות שבתנ"ך, והמדרגה העליונה שהיא מטבע תפלה (מתפלת "אל מלא רחמים", תפלה העוסקת במסירות נפש, מדרגת היחידה שבנפש) – ו"רחמים עצומים", ודוק.

מהמקום של

ההתאחדות
האדם מזדהה
לגמרי עם רצון ה'
רצון ה' הוא שיגיע
החוצה, שישפיע,
לכן המדרגה הזו
קשורה לשליחות

שומר, שאי אפשר לחדור אליך
— אי אפשר להפסיק את חבל
ההתקשרות, הוא שומר ואתה
נקלט בתוכו.

כעת הגילוי הכי גבוה:
והגילוי דאתעדל"ע בדרך
מציאות חן מתגלה במדרי' יחידה
שבנשמה שהוא התאחדותה
ביחידו של עולם יתברך.

ברגע שמתייחדים, מתאחדים
לגמרי, קורה מה שמתאר הבעל שם טוב במשל
שנהג לומר לפני התקיעות^{טז}: ברגע שבן המלך,
שבמסירות נפש עבר את כל החומות והמניעות,
הגיע עד המלך ועד בכלל — המלך אומר לו
לפנות אחורה והוא רואה שלא היו אריות ונמרים
ונחשים, לא היו חומות, הכל מישור. במדרגה
הרביעית, לאו דווקא שהכל מישור, אבל דווקא
מהמקום של ההתאחדות האדם מזדהה לגמרי
עם רצון ה'. רצון ה' הוא שיגיע החוצה, שישפיע,
לכן המדרגה הזו קשורה לשליחות. קודם היה
צריך במסירות נפש לעבור הכל כדי להגיע
לאבא, ואחר כך פונה החוצה ומתחיל בעצמו
להיות מלך. זו ההתאחדות — "עבד מלך מלך"^{טז}
והוא "בן שנעשה עבד שנעשה בן", כמו שאנחנו
מסבירים^{טז}. לכן אמרנו שהמדרגה העליונה, החן
הזה, היא להיות בן של ה' או חתן של ה'.

ד. המדרגות אצל משה רבינו, הבעל שם טוב והמשיח

ארבעת הגילויים אצל משה רבינו

כעת מדגים הרבי הקודם איך כל ארבע
המדרגות מופיעות בפירוש אצל משה רבינו:
והנה ארבעה אופנים^{טז} אלו בסוגי האתעדל"ע
מצינו בהגילויים עליונים שנתגלו למרע"ה,

ממילא חוזר להיות אפס, "זרוק
חוטרא אעיקרא קאי"^{טז}.

עד כאן המדרגה הראשונה,
בלי אתעדל"ת, וכעת הוא מוסיף
את המדרגה השנייה:

והאתעדל"ע הבאה בהעבודה
דאתעדל"ת היא ההתגלות במדרי'
נשמה,

אמרנו כלל שכל אתעדל"ת
צריכה מוחין — אין אתעדל"ת,

גם במדות, בהולדת אהוי"ה, בלי מוחין. לכן שייך
לנשמה, "נשמת שדי תבינם". נשמה היא בינה,
כנ"ל.

חיה ויחידה: שמירה והתאחדות

המדרגה השלישית:

הגילויים דאתעדל"ע בדרך מתנה מתגלים
במדרי' חי' שבנשמה דמדרי' חי' היא ממדרי'
המקיפים,

דבר שמקיף אותי לגמרי, שאני בתוכו.
כתוב^{טז} שבדרך לערי מקלט היו שלטים עליהם
כתוב "מקלט מקלט" (בגימטריא משיח). אנחנו
מסבירים^{טז} את הכפילות של מקלט — "מקלט"
שאני קולט אותו ו"מקלט" שאני נקלט בתוכו.
המקיף הוא המקלט שאני נקלט בתוכו.

ב"תפלה קודם הלימוד"^{טז} אנחנו קוראים
לחיה "דבקות הבורא" — מאד מתאים לכאן.
ליחידה אנחנו קוראים הפצת המעינות, מסירות
נפש להפיץ את המעינות עד ביאת ינון — זה
גם מקיף אותי. צריך להקלט בתוך השליחות.
דמעלת המקיף על הפנימי, שהפנימי מחי'
והמקיף מחי' ושומר,

החיות שייכת לפנימי, אבל כשאתה נקלט
בתוך הדבר הוא שומר אותך. סתם מקיף הוא כח

טז ראה רש"י על בראשית כא, כא.

סח רש"י על דברים יט, ג. ובכ"מ.

סט ראה לחיות עם הזמן לפרשת שופטים; הטבע היהודי
עמ' סה"ס. ובכ"מ.

ע סוד ה' לראיו עמ' כג ואילך; שיעורים בסוד ה' ח"ב בכ"מ.

עא דגל מחנה אפרים להפסרת כי תבוא, וראה באופן אחר
כש"ט (קה"ת) סו.

עב שבועות מז, ב.

עג ראה בעתה אחישנה פ"ו עמ' רמ.

"ילכו מחיל אל חיל"^{טח}, חילא דאורייתא. זהו גם כלל גדול בכל מה שלמדנו על המסעות^{טט} — הכל מוחין, טעם ודעת].

ובאתעדל"ת אתעדל"ע,

והגילוי השלישי בהגילויים העליונים באתעדל"ע בדרך מתנה ה' במ"ת וכמבואר בענין ישמח משה במתנת חלקו כמ"ש בסידור השל"ה בשם האריז"ל דעם היותו מתנה בכ"ז שיך עכ"פ לעבודתו השלמה,

בגלל שלמות עבודתו עד אז — מדגיש את המלה "השלמה". כתוב ש"לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן"^פ — נבואת משה ב"זה"^{פא}, עיקר הנבואה שלו, מתחילה במן. המדרגה הזו כבר קשורה לשלמות העבודה שלו, שהוא כבר יכול להתנבא ב"זה הדבר". המשכת המן לעם ישראל היא עצמה מתנה. כתוב^{פב} שהיו שלש מתנות טובות, והמתנה של משה רבינו היא המן — "מן הוא כי לא ידעו מה הוא"^{פג}. כך הוא הכשיר גם את עצמו וגם את כולם למתן תורה. במתן תורה משה מחיצה בפני עצמו ואחרן מחיצה בפני עצמו וכך הלאה^{פד} — תלוי בשלמות העבודה של כל אחד ואחד.

והגילויים דאתעדל"ע בדרך מציאת חן מתגלים במדר' יחידה שבנשמה כמבואר בענין קרני ההוד. מציאת החן של משה בעיני ה', "כי מצאת חן בעיני"^{פה}, התבטאה בסופו של דבר בקרני ההוד להן זכה (ה"נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים", עליהן נאמר^{פו} "וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה הוי' כי נורא הוא אשר אני עשה עמך"^{פז}). כתוב שמה רבינו

דגילוי הראשון ה' באתעדל"ע מצ"ע שלא ע"י עבודת משה כמ"ש וירא מלאך ה' אליו וגו' שהיא האתעדל"ע לעורר האתעדל"ת,

המלאך הופיע בשביל לעורר אותו — החזיון של "הסנה בער באש והסנה איננו אכל"^{טז} היה בשביל לעורר-להגביה את רוחו, שירצה לבוא. תכלית כל הגילוי היתה להטיל עליו שליחות לעם ישראל, דבר שברוב צניעותו ושפלותו הראשונה הוא לא הרגיש שייך אליו כלל, עד שהתווכח שבעה ימים ושבעה לילות עם הקב"ה כי לא רצה ללכת^{טז}. צריך להגביה אותו, ודווקא המראה של "הסנה בער באש והסנה איננו אכל" השפיע עליו. יש הרבה פירושים מהו הסנה הבוער — יש מפרשים שהולך עליו בעצמו^{טז}, יש מפרשים שהולך על עם ישראל^{טז} — אבל בכל מקרה מראה סנה השפיע עליו השפעה של אש קדש שתבער תמיד, לא תכלה, תשאר קיימת. והגילוי השני כדכתיב ויקרא אליו וגו' משה משה וגו' בא ע"י עבודת משה

רק כשהוא נגש, עשה איזה צעד מעשי להתקרב:

כמ"ש אסורה נא וארא וגו' ופרש"י אסורה מכאן להתקרב שם

רואים שדי בתנועה הזו כדי לקרוא לעבודתו אתעדל"ת שממנה זוכים לאתעדל"ע במדרגה יותר פנימית, מדרגה של מוחין — שמה רבינו כבר רוצה לראות מה קורה כאן, להבין את הפלא הזה של "הסנה בער באש והסנה איננו אכל". ברגע שיש מוחין יש אתעדל"ת, כפי שהוא ממשיך וכותב כאן בפירוש:

שהיא עבודה ע"פ טו"ד

הפעם היחידה כותב כאן שעבודת הנשמה היא עבודה על פי טו"ד.

אשר בכל יום ויום נתעלה בעבודתו

עח תהלים פד, ח; ברכות סד, א. ובכ"מ.
עט התועודות ז"ך תמוז השתא – נדפסה בגיליון מסעי.

פ תנחומא בשלח כ.
פא רש"י על במדבר ל, ב (ע"פ ספרי מטות).

פב תענית ט, א; שה"ש רבה ד, יד.

פג שמות טז, טו.

פד רש"י על שמות יט, כד.

פה שמות לג, טז.

פו ראה מעין גנים ח"ב כי תשא וש"נ.

פז שמות לד, י.

עד שמות ג, ב.

עה ראה במדבר רבה כא, טו ובכ"ד.

עו ראה אברבנאל שמות ג, ד' וכתב סופר שמות ג, יב.

עז רלב"ג וכלי יקר עה"פ.

החיה מתגלה במעגל הקרוב, בתלמידיו, והיחידה, המקיף הרחוק, מגיעה עד למעגל הרחוק ביותר

הרבה צדיקים נסתרים. יש בענין כמה תיאורים ארוכים ויפים של הרבי הקודם, שנדפסו כהוספות לכתר שם טוב^{צג}. בשביל לעזור אותו, לומר לו שהוא צריך להתגלות, צריך היה לתת לו זריקת עידוד גדול ביותר – אחיה השילוני היה צריך לומר

שעליו להתגלות. זו הרוח ממרום אצל הבעל שם טוב – אחיה השילוני מגביה את רוחו, "ויגבה לבו בדרכי הוי".

ב) הגילויים באתעדל"ע בתורה ובאותות ומופתים ע"י העבודה באתעדל"ת.

על ידי עבודת הבעל שם טוב הוא זכה להשיג, "מה שהשגת", ללמד את הדברים וגם לשמוע מפי משיח שזו שליחותו. הוא גם קבל כח לעשות מופתים גלויים בקרב הארץ^{צד}. כתוב בפירוש^{צה} בתניא שהמופתים שהצדיק עושה הם מדת הרחמים – זו דוגמה שהגילוי מלמעלה הוא מדת הרחמים.

למדרגה הזו שייכים כל סיפורי הבעל שם טוב, אבל לא המשך כל הדורות ממנו והלאה. החלוקה כאן מאד יפה, שהפנימיים, הרוח והנשמה, מתייחסים אליו, אבל המקיפים, החיה יחידה, לתלמידיו ולדורות הבאים עד משיח:

ג) הגילויים באתעדל"ע בדרך מתנה בתלמידיו החבראי קדישא לתת להם כח ועוז להנחיל את אור התורה והעבודה לדורותיהם

המדרגה הבאה היא הופעת הבעל שם טוב בתלמידיו. מקיף הוא מעגל – יש מקיף הקרוב, מעגל קרוב, ומקיף הרחוק, המעגל הרחוק. במעגל הקרוב של תלמידי הבעש"ט מתגלה החיה שלו. כתוב^{צז} שבכלל חיה יחידה מתגלים במה שמחוך לאדם, במה שעליו לתקן. כאן האור שלו מאיר

"לא ידע כי קרן עור פניו"^{פח}. כאן רואים מאד יפה, שזהו גילוי של מהותו – לא של מה שהוא עבד. שוב, אמרנו שעבודת האדם נוספת עליו בעצמו – זהו עיקר הווארט של כל המהלך, וכאן רואים אותו מאד יפה. קרני ההוד הן משה בעצמו, שהוא

אחד ממש עם האלקות, עד כדי שפחדו מפניו ולא יכלו להתקרב אליו. רש"י מסביר^{פט} שלא יכלו להתקרב בגלל החטא, שהרי קודם ראו את השכינה ולא הזדעזעו וכאן אפילו מפני משה רבינו פחדו, אבל הפנימיות היא אחרת – כאן מתגלה שהאדם הוא ממש אלקי, "עצמות ומהות כמו שהלביש את עצמו בתוך גוף"^{צח}, הם ראו את ה"מחציו ולמעלה אלקים"^{צח}. משה עצמו "לא ידע" כי הגילוי בא מרדל"א, אמונה פשוטה – זהו החן. זהו גם הסימן שהקב"ה לוקח את משה רבינו לחתן לבת היחידה שלו, כנסת ישראל. עד כאן ארבע המדרגות לגבי משה רבינו.

ארבעת הגילויים אצל הבעל שם טוב

עכשיו יפרט הרבי הקודם את ארבע המדרגות אצל הבעל שם טוב, ה"אתפשטותא דמשה"^{צב} העיקרית:

מורנו הבעש"ט נ"ע הוא בחי' ומדר' משה ראש נשיאי ישראל במשך כל הדורות עד הזמן הבהיר דהתגלות משיח צדקנו בקרוב ממש, והגילוי העליונים שנתגלו למורנו הבעש"ט בסוגי אתעדל"ע הם ג"כ בארבעה אופנים

א) אתעדל"ע לעורך האתעדל"ת להתגלות. כמו משה רבינו, גם הבעל שם טוב לא רצה להתגלות – הוא השתדל לא להתגלות, כמו

פח שם פסוק כט.

פט רש"י שם פסוק ל.

צ שיחת אחר"פ תש"י – נתבארה בארוכה במאמר "וצדיק יסוד עולם" בספר **לב לדעת** (וראה שם בסוד בלי גבול בגבול, ראית אלקות בגוף שהתבטאה בקרני ההוד).

צא דברים רבה יא, ד.

צב ע"פ תקו"ז סט (קייב, א). וראה גם זהר ח"ג רטז, ב.

צג ראה שם הוצאת קה"ת רצה"רצז ועוד (וש"נ).

צד וראה פרי הארץ מכתב יט.

צה שער היחוד והאמונה פ"ה.

צז ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות פ"כ וש"נ;

שיעור ט"ו תמוז ע"ט.

בעתיקא אחיד ותליא^{צט}, כמו שמסביר רבי אייזיק מהומיל^ק:

הדגש כאן בסוף הוא מסירות נפש על מדות חסידות. למה צריך לכתוב מדות חסידות? שיכתוב חסידות בכלל, או משהו אחר. התכלית של ההפצה, שמגיעה בסופו של דבר לכולם (אפילו לאומות העולם, כמו שנסביר), היא המדות הטובות של החסידות. מה המדה הטובה העיקרית? אהבת ישראל. ב"היום יום" של ח' אב יש ווארט ממש חזק^{קא}, שלא זוכר אם הדגשנו במיוחד בעבר, פתגם של הרבי המהר"ש – "מהי הפעולה של חסידות ויראת שמים, כאשר העיקר חסר – אהבת ישראל, ועוד לגרום חס ושלום צער אל הזולת?!". כל היראת-שמים שלך לא שווה אם חסר לך העיקר, אהבת ישראל, ועוד יותר – שאתה לא מרגיש שאתה פוגע במישהו, שאתה אטום ואדיש לפגיעה בזולת. אם תשאל סתם חסיד היום מה הבסיס של הכל הוא יאמר קבלת עול מלכות שמים, יראת ה' – הוא חושב שלכך הרבי מתכוון, אבל ב"היום יום" הרבי כותב שהיראת-שמים שלך, כל מה שנראה כמו הבסיס של היהדות, לא שווה אם חסר לך העיקר האמתי, אהבת ישראל.

על אהבת ישראל צריך מסירות נפש – מסירות נפש על יהודי שאינך מכיר ושלא ראת מעולם, כמו שגם כתוב בלוח "היום יום"^{קב} בשם הבעל שם טוב. יחד עם מדת אהבת ישראל עוד מדה עצמית של החסידות היא שפלות. הנחלת המדות האלה לכלל ישראל היא עיקר החידוש של החסידות – החידוש של אהבת ישראל והחידוש של השפלות והרחמים^{קג} בכל רגע ורגע. צריך שהכל יהיה במסירות נפש, שהיא היחידה שבנפש. ההגדרה של חסיד שהוא מקדים את

כלפי חוץ ממנו – זהו גילוי שלו. החיה מתגלה במעגל הקרוב, בתלמידיו, והיחידה, המקיף הרחוק, מגיעה עד למעגל הרחוק ביותר:

ד] הגילויים דאזענדל"ע בדרך מציאת חן להנחיל את כל ישראל את הכח דמס"נ על מדות חסידות.

חשוב לשים לב שלא מדובר כאן על תורת החסידות, אלא דווקא על המדות שהחסידות מלמדת, כמו שמיד נסביר יותר.

רואים כאן שמקיפי החיה-יחידה לא מוגבלים בזמן. נפש-רוח-נשמה מוגבלות בזמן וגם בגוף שלו – כל זמן שחי עלי אדמות – אבל דווקא לאחר ההסתלקות מהגוף מתפשטות בגלוי החיה ועוד יותר היחידה שלו. בתניא^{צד} אדמו"ר הזקן אומר שאחרי הסתלקות הצדיק קל יותר לקבל את הרוח שלו, את המדות

העצמיות שלו, וכאן כתוב שעיקר ההתפשטות אחרי ההסתלקות היא היחידה. אין כאן סתירה – במכתב כאן מודגש שמדרגת היחידה היא "מסירות נפש על מדות חסידות", מסירות נפש דווקא על המדות הטובות ששייכות לרוח (ובתניא הדבר רמוז בכך שהמדות הטובות שם הן אהבה-יראה-אמונה, כנגד חסד-גבורה-תפארת^{צח}, ולא כמו שבדרך כלל מוסברות שלש המדות הללו, אהבה-יראה-רחמים – הרחמים שם עולים לראש העליון שבכתה, רדל"א שפנימיותו אמונה, ל"רחמים עצומים" של הכתר, כנ"ל).

חסירות נפש על אהבת ישראל – חן המדות הטובות

נרחיב את הנקודה האחרונה, הקשר בין היחידה לרוח, מדות הלב (עליו כתוב "ז"א

צד תניא אגה"ק כז וביאורה.

צח ראה לקוטי לוי יצחק על התניא שם (ונתבאר בארוכה בכ"ד).

צט זהר ח"ג רצב, א; ע"ח שי"ג (אריך אנפין) פ"ב.

ק לשמע און מדור אדה"ז בתחילתו (עמ' כג).

קא וראה גם אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ח אגרת ב'קעח (עמ' לב).

קב לוח "היום יום" ט"ו כסלו.

קג ראה לב לדעת מאמר "פרק בעבודת ה'".

היחידה היא
מציאת חן. מה
הכי מוצא חן?
משהו טבעי,
שאתה מענטש

יותר – "גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם"^{קט}: והוא לפי אופן סדר העילויים מעילוי אחד עילוי בנשמתו הקדושה של מורנו הבעש"ט נ"ע, הצדיק אחרי ההסתלקות מתעלה בעילוי אחד עילוי ומופיע מלמעלה, כמו שכתוב בתניא באגרת הקדש כז, כמו השמש שמאירה מלמטה למעלה לששים ריבוא כוכבים^{קי}.

כי בהיותו בעלמא דין ה' גילוי בחי' נר"נ דהיינו הגוף שלו, ההתעוררות שלו – רוממות הרוח שלו – והמוחין שלו. ואחר הסתלקותו מעלמא דין בסוד גדולים צדיקים כו'

"גדולים צדיקים במיתתם יותר מחייהם"^{קיא}, והוא חי, נקרא חי ("צדיקים במיתתן קרויים חיים"^{קיב}), גדול יותר מהחיים המוגבלים כאן. והגילויים בתלמידי תלמידיו ובדורות האחרונים הם הגילויים המתגלים ע"י מדריגת חי' יחידה של נשמת מורנו הבעש"ט נ"ע עד כי בעזרת נשמות הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' הנה המקושר אליהם וההולך בעקבותיהם, גם החלוש בכחות הגלויים בידיעת תורת החסידות יאמר גבור אני בעבודה בפועל ממש בהחזקת היהדות ובהרבצת תורה בכלל

היחידה של הבעל שם טוב מתגלה אצל מי שקשור לרביים – במה? לא ב"עבודה שבלב זו תפלה" אלא בשליחות. ובהנהגה בדרכי החסידות בפרט. בבית הפרטי של כל אחד ואחת, במדות החסידות הטובות של כל אחד ואחת.

"עד ביאת משיח צדקנו"

ה"אתפשטותא דמשה" גוברת מדור לדור "עד ביאת משיח צדקנו", שהוא היחידה הכללית בנשמות ישראל^{קיג}. גם אצל המשיח רואים את

טובת הזולת לטובתו שלו, "חסיד שורפן"^{קד} – הוא מוכן לגרום נזק לעצמו כדי להיטיב לזולת^{קה}, זו מסירות נפש. זו מדה של הבעל שם טוב, שוודאי לא היתה מושגת לפניו – ההרגשה שהזולת חשוב ממני בעצם, התובנה הזו היא הפיכת החסידות למוטבעת בעצם היהדות.

המדרגה העליונה כאן, היחידה, היא מציאת חן. מה הכי מוצא חן? משהו טבעי, שאתה מענטש. הדוגמה העיקרית לכך שהעיקר בסוף הוא המענטשליכקייט, שאתה אדם טוב, היא רבי עקיבא. המשל שלנו היה אב שמחפש חתן לבתו, אבל יכול להיות גם שהבת מחפשת לעצמה, והדוגמה העיקרית היא רחל שבחרה ברבי עקיבא – הוא לא היה עשיר, לא מיוחס ולא תלמיד חכם, אבל היא ראתה שהוא אדם טוב, "צניע ומעילי"^{קיז}. זו מציאת החן, ה"איש כלבבו" – לזהות את המדות הטובות המושרשות בעצם היהודי. זהו עיקר החיבור בין הרוח ליחידה – היחידה היא המדרגה של מציאת חן ומה שמוצא חן הוא המדות הטובות שהופכות להיות טבע^{קח}, מדות טובות שמושרשות בעצם המהות של האדם, עד כדי מסירות נפש.

התעצמות הופעת הבעל שם טוב

והנה אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, בכל דור ודור עד ביאת משיח צדקנו הוא אתפשטותא כחו של מורנו הבעש"ט נ"ע, וההתגלות בכל דור הוא גילוי אור עליון תקיף יותר כתוב^{קיח} שמקיף הוא גם מלשון תקיף. במקיפים, חיה יחידה, גם יש דרגה מעל דרגה. בכל דור ודור, בכל נשיא ונשיא, אור מקיף ותקיף

קד נדה יז, א ובתוד"ה "שורפן".

קה ראה באורך בשיעור ג' תמוז השתא (ובפרט בספירת היסוד) – נדפס בגליון בלק.

קו כתובות סב, ב.

קז ראה גם לקו"ש חל"ט שיחת שבת חזון – על פי משל רבי לוי יצחק לשבת חזון (נעתק באוה"ת לנ"ך ח"ב עמ' א'צז) שבנין המקדש השלישי והגאולה העתידה תלויים בכך שההליכה בדרך הישר "נעשה אצלו כמו טבע", עיי"ש.

קח ראה גם סוד ה' ליראנו עמ' לד ובכ"ד.

קט קהלת ה, ז.

קי זהר ח"ג רטו, ב; שם רעג, א.

קיא חולין ז, ב. ראה זהר ח"ג עא, ב.

קיב ברכות יח, א.

קיג ע"ח ש"ג פ"ב ובכ"ד.

הקשר שמודגש כאן בין היחידה, מסירות הנפש, לבין המדות הטובות, ששייכות לרוח:

המשיח מתואר בתנ"ך כרוח, כמו שקוראים השבוע במגלת איכה – "רוח אפינו משיח הוי"ק^{יד}. כבר על ההופעה הראשונה של הרוח בתורה, "ורוח אלהים מרחפת על פני המים"^{נט}, אומרים חז"ל שזו "רוחו של מלך המשיח"^{קטו}. מים הם הרבה פעמים חכמה^{קטז}, אבל הם יכולים להיות גם חסד^{קיז} – "רוחו של מלך המשיח" מרחפת על פני המים של אהבת ישראל.

גם בנבואות ישעיהו, בפרק שלפי החלוקה

שלנו יוצא השנה בתשעה

באב, כל התיאור של

המשיח הוא רוח – "ונחה

עליו רוח הוי"ו רוח חכמה

ובינה רוח עצה וגבורה

רוח דעת ויראת הוי"ו"^{קיח}.

אחר כך כתוב על משיח

"והריחו ביראת הוי"ו"^{קיט},

זהו קשר בין רוח לריח.

היחידה כאן היא למלא

את כל העולם בריחו של

משיח – כמו שהרבי

מדבר על המעלה של

"אורו של משיח"^{קכ} – עד שכל העולם הופך

להיות גן עדן עם הריח הכי טוב והכי מענג, הריח

של המשיח, ריח של אהבת ישראל.

נרנח"י של משיח

אנחנו תמיד מדברים^{קכא} על הנרנח"י של

קיד איכה ד, כ.

קטו בראשית רבה ב, ד; זרז ח"א קצב, ב.

קטז תקו"ד קו, ב; שם קי, ב, ובכ"מ.

קיד זרז ח"ג רנה, א, ובכ"מ.

קיח ישעיה יא, ב.

קיט שם פסוק ג.

קכ שיחת ש"פ תולדות תשנ"ב (בסופה).

קכא מלכות ישראל ח"א מאמר "שלוש מצות נצטוו ישראל

בשעת כניסתם לארץ" הערה כט. וראה בהתוועדות לקמן

הערה קכג.

המשיח עצמו (נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה שביחידה), חמש המדרגות בפסוק "א] הנה ישכיל עבדי [ב] ירום [ג] ונשא [ד] וגבה [ה] מאד"^{קכב}, ומסבירים שהביטוי שלהן הוא חמשת השלבים שמונה הרמב"ם: "א] יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו כפי תורה שבכתב ושבעל פה ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה [ב] וילחם מלחמות ה'... [ג] ובנה מקדש במקומו [ד] וקבץ נדחי ישראל... [ה] ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד, שנאמר 'כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד'"^{קכג}. איך מגיעים לכל האומות? על ידי שעם ישראל מוצא חן – שהמדות הטובות העצמיות שלנו, עד מסירות נפש, מבשמות את כל העולם בריח טוב. אחרי ההסבר המחודש של הרבי הריי"צ כאן לנרנח"י מתבקש להתבונן בעוד מערכות של נרנח"י שאנחנו לומדים. אולי הכי דומה הנרנח"י שלמדנו במאמר "התקשרות לאחר ג' תמוז"^{קכד}, שם הנפש היא התקשרות למעשים הטובים של הרבי, הרוח היא התקשרות למדות הטובות שלו (והמדה הכי טובה ובולטת היא אהבת ישראל, עד כדי מסירות נפש), הנשמה היא התקשרות לתורה שלו, החיה היא התקשרות למבצעים שלו והיחידה התקשרות למבצע משיח. בעיקר בולט כאן הדמיון בחיה-יחידה – ההתקשרות למבצעים של הרבי מתבטאת בעיקר אצל השלוחים, בדומה לתלמידי הבעל שם טוב שהם השליחים שלו ("שלוחו של אדם כמותו"^{קכה} ממש"^{קכו}), ומבצע משיח הוא כבר ההצלחה להגיע עם האור והמסר לכל העולם, מכח מי שמתמסר

קכב ישעיה נב, יג. ע"ח ש"ג פ"ב. ראה חסדי דוד הנאמנים ח"ד עמ' 110. ובכ"מ.

קכג הלכות מלכים פי"א ה"ד. השלב החמישי מנוי כאן לפי הגרסה המצונזרת הנדפסת בספרים, בעוד בגרסה המלאה הוא 'עובר' מתפקידו של המשיח לפעולה של ה' – וכבר הארכנו בכך בהתוועדות ל"ג בעומר ס"ח.

קכד נדפס בספר מלך ביפוי החל מעמ' קצג.

קכה ברכות לד, ב. ובכ"מ.

קכו ראה קו"א לשו"ע או"ח רסג; לקו"ת ויקרא א, ג וש"ב.

המשיח זקוק

לשלוחים שיעזרו
לו לקבץ את כל
הניצוצות - צריך
שליח בכל אתר
ואתר, בכל פנה
נידחת בעולם,
שיביא לשם
את דבר המלך
וימשוך משם
את הניצוצות -
הנשמות

לחלוטין להפצה הזו. גם בנרנח"ל שלנו ב"תפלה קודם הלימוד"^ע יש דמיון - "הנני רוצה ללמוד כדי שיביאני התלמוד לידי מעשה [נפש], ולידי מדות ישרות [רוח], כמו שהדגשנו כאן את המדות הטובות] ולידי ידיעת התורה ולידי דבקות הבורא [חיה, שכאן היינו עיקר כח תלמידי הבעש"ט] ולידי הפצת 'מעין תהום רבה וארבת השמים נפתחו' ו'מלאה הארץ דעה את-הו' כמים לים מכסים' בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן [יחידה, תכלית ההפצה של המשיח, כפי שנבאר כעת]."

אם נתמקד בנרנח"ל של המשיח, בהתאמה לכך שכבר לא מדובר ב'סתם' נרנח"ל אלא בנרנח"ל שביחידה, יש כאן כמה חידושים. כבר חזרנו כמה פעמים שהמדרגה האחרונה, ההשפעה לכל העולם, היא בכח המסירות נפש על המדות הטובות, אז נרד משם ולמטה:

אצל הבעל שם טוב החיה היא הפעולה דרך המעגל הקרוב של התלמידים, ואצל המשיח החיה היא הפעולה על המעגל הקרוב של עם ישראל - קיבוץ נדחי ישראל (לפני המעגל הרחוק, השפעה על העולם כולו). בשביל הפעולה הזו, כנראה, המשיח זקוק לשלוחים שיעזרו לו לקבץ את כל הניצוצות - צריך שליח בכל אתר ואתר, בכל פנה נידחת בעולם, שיביא לשם את דבר המלך וימשוך משם את הניצוצות-הנשמות. השלוחים מקבילים למעגל תלמידי הבעש"ט, כמו שהרגע אמרנו.

מדרגת הנשמה היא השכר שמקבלים בעקבות העבודה, שמתבטאת אצל הבעל שם טוב בכוחו לחולל מופתים. אצל משיח זהו בנין בית המקדש - המקום של העבודה, "ושם נעשה לפניך... כמצות רצונך"^{קכז}, והמקום בו רואים בגלוי

איך העבודה מלמטה מזמינה התגלות מופתית מלמעלה, האש מן ההדיוט נענית באש מן השמים^{קכח} ובקביעות מתחוללים נסים בבית המקדש^{קכט}.

מההקבלה יוצא כאן שהרוח, "יערה עלינו רוח ממרום", שאצל הבעל שם טוב היא הדחף להתגלות, מתבטאת אצל מלך המשיח בהתעוררות לנצח את האויב. אחרי שהוא בונה את תשתית המלכות שלו, מלכות לפי תורה, ההתעוררות המיוחדת מלמעלה, אתעדל"ת בלי

אתעדל"ע, היא איזה רוח שלא חשבתי עליה קודם - תנופה של נצחון, עם בטחון וקשר חזק לה', בטחון שה' אתנו ויהיה "ידיו נצח".

אבל החידוש הכי גדול כאן הוא דווקא במדרגה של הנפש, הבסיס שהכל שורה עליו - שעומד מלך מבית דוד שמחזק את בדק הבית ומחזר את עם ישראל התשובה. למה זו הנפש של המשיח? כי "אין מלך בלא עם"^{קל}. עם הוא לשון עם, העם צריך להיות עם המלך בדעה אחת ובדרך אחת. אם העם לא הולך עם המלך - זהו לא עם וממילא המלך אינו מלך. זהו היסוד שעליו באות כל שאר המדרגות, החל מהרוח ממרום לנצח ולכבוש את האויב. אם העם לא אתי בפנימיות, אני לא יכול להלחם ולנצח את האויב. יתכן שכל הנסיונות שכשלו בעבר לנצח לגמרי את האויב, גם של המלכים הגדולים, נבעו מכך שהעם לא היה מאה אחוז עם המלך, מדרגת הנפש לא היתה מוכנה.

אם נתרגם את הנקודה הזו לבעל שם טוב, יוצא גם חידוש חשוב, שלא כל כך דובר עליו: לפני שהבעל שם טוב התגלה, בהתעוררות רוח ממרום, הוא היה צדיק נסתר - אבל הוא

^{קכח} יומא כא, ב.

^{קכט} אבות פ"ה מ"ה.

^{קל} רבינו בחיי בראשית לח, ל ובכ"ד.

^{קכז} נוסח מוסף לשלש רגלים.

תשובה של כל העם. זו תוספת חשובה לגבי המדרגה הכי בסיסית.

סיום האגרת

לאור כל זאת עונה הרבי הקודם לשאלתו של ר' ירחמיאל, תוך הדגשה חוזרת ונשנית של חיבור הגשם והרוח – ברכות והדרכות לבריאות ולהפצת תורה:

בדבר שאלתו בענין הישיבה אם מצב בריאותו מתאים צריך לקבל זאת כי הוא דבר גדול ומאד נעלה והשי"ת ישלח לו רפואה ויחזקהו ויאמצהו בגשם וברוח, שיוכל להמשיך עבודתו הק' בהחזקת היהדות והרבצת תורה ויראת שמים מתוך בריא[ו]ת הנכונה מתוך פרנסה בהרחבה ומתוך התחזקות בדרכי החסידות...

יפרוש גיני בשלום ידידנו אנ"ש ויגיד להם את ברכתי כי ישפיע להם השי"ת שפעת חיים וברכה מרובה בגשמיות וברוחניות ואתענין לדעת בפרטיות מהנעשה אתם.

ידידו הדו"ש ומברכו.

ברוך ה' סיימנו את כל האגרת היפה הזו.

לא היה בודד! הוא היה חלק מקבוצת צדיקים נסתרים, שבסוף הוא אפילו עמד בראשה קלא. כלומר, היה לו גיבוי רוחני חזק ביותר. כאשר גזרו עליו מן השמים להתגלות, כפי שאמר לו אחיה השילוני, היו בין הצדיקים הנסתרים שהבינו וידעו שהוא צריך להתגלות – היתה לו תמיכה. כתוב קלב שהבעל שם טוב לא הסכים לרדת לעולם בלי שהובטחו לו "ששים גברים סביב" קלג – בפשטות מדובר בתלמידי הבעל שם טוב שלא היו מחבורת הצדיקים הנסתרים, בשלוחים שלו בהמשך (מדרגת החיה), אבל ודאי היו גם כמה מהחבורה הראשונה שלו, ממי שאפשר לקרוא להם חברי הילדות שלו. זו התשתית להתגלות מלמעלה ולכל העבודה של הבעל שם טוב בהמשך. שוב, הווארט כאן הוא שהנפש אינה בודדת. יש בכך מדרגות שונות, אצל המשיח כבר הכל בתוך מדרגת היחידה וגם הנפש שביחידה היא פעולה משיחית של

קלא ראה כש"ט (קה"ת) הוספות סי' רפט (וש"נ). ובכ"מ. קלב הקדמת בעש"ט עה"ת אות ד וש"נ. קלג שיר השירים ג, ז.

הלומד על קִנְתַּ לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ ה' מגלה לי אור אלקי כי הוא אוהב אותי ומרחם עלי (ולא כי מגיע לי).
- ♦ "בראשית ברא אלהים" – בראשית הכל צריך ה' לתת בריאות כדי שנוכל לגלות את אלקותו בעולם.
- ♦ צריך לחבר את הגשם והרוח – ואז יתגלה שהכל רוחניות.
- ♦ אור הבעל שם טוב עצמו מתחזק בכל דור ודור (מלבד הארת רבותינו נשיאנו הבאים אחריו).
- ♦ אתעדל"ת הקודמת לאתעדל"ע מופיעה בבריאת העולם בחסד ה' ובהרהורי תשובה הנופלים לאדם ללא הכנה.
- ♦ אתערותא דלתתא היא עבודת ה' מודעת.
- ♦ "רוח אייתי רוח ואמשיך רוח" – ה' מגיב לאדם בהשפעה מרובה, מעבר למה ש'מגיע לו' לפי עבודתו.
- ♦ שלמות עבודת ה' היא המאמץ המקסימלי של האדם – "כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה".

- ♦ תכלית המקדש היא לעשות נחת־רוח לה' – ה' רוצה לזכות את כל עובדיו במקדש ב"עבדת מתנה".
- ♦ יש הסתכלות על מעשי האדם (עד לשלמות העבודה) ויש הסתכלות עליו עצמו (שלמות מהותו העצמית).
- ♦ מציאת חן היא בגלל מהות האדם ולא בגלל מעשיו.
- ♦ שפלות אינה מעלה אלא היא האדם עצמו – איך שאדם רואה את עצמו בראי – ולכן היא מוצאת חן.
- ♦ השפלות היא הסימן שאדם הוא 'כמו שהוא צריך להיות' – אז מצבו, איך שלא יהיה, הוא הכי טוב.
- ♦ הקב"ה בקש לברוא את העולם במדת הדין – עולם שבו גילוי רחמים יהיה תלוי בהתעוררות האדם.
- ♦ ראה שאין העולם מתקיים – שאם ימתינו להתעוררות האדם הוא ייטמע בקליפות וביאוש ר"ל.
- ♦ הנפש היא תשתית הקיום ורוח־נשמה־חיה־יחידה הן התגלות של אור ורחמים על גביה.
- ♦ גילוי הרוח מלמעלה הוא הגבהת רוחו של האדם לקום ולפעול – "ויגבה לבו בדרכי הוי'".
- ♦ אדם שפל באמת יחזור להיות "אין ואפס" אחרי שירוממו את רוחו.
- ♦ כשמתייחדים עם רצון ה' – שהאדם יצא להשפיע – האדם הופך להיות חלק מהמלך.
- ♦ ארבע הדרגות אצל משה: מראה הסנה; הגילויים בעקבות ההתקרבות לסנה; "ישמח משה במתנת חלקו"; "קרן עור פניו".
- ♦ דווקא בגילוי מהותו העצמית – ולא עבודתו ותוצאותיה – "משה לא ידע כי קרן עור פניו".
- ♦ ארבע הדרגות אצל הבעש"ט: הצינוי להתגלות; ההשגות והמופתים שעל ידי עבודתו; כח ההשפעה של מעגל התלמידים הקרוב; כח המסירות על מדות חסידיות במעגל הרחוק (לדורי דורות).
- ♦ הפנימיים מתייחסים לבעש"ט עצמו והמקיפים לתלמידו ולדורות הבאים.
- ♦ אחרי ההסתלקות מתגלות מידותיו העצמיות של הצדיק (רוח) והכח למסור עליהן את הנפש (יחידה).
- ♦ תכלית החסידות היא מסירות נפש על אהבת ישראל – הכרה טבעית שטובת הזולת קודמת לטובתי.
- ♦ כל יראת־השמים לא שווה שום דבר אם חסרה אהבת ישראל (וכ"ש אם פוגעים בזולת).
- ♦ מציאת חן תלויה במדות טובות, במענטשילכקייט.
- ♦ "אווירו של משיח" הוא בישום העולם ברוח־ריחו של משיח – ריח של אהבת ישראל.
- ♦ בסיס העבודה – הנפש – הוא גיבוי רוחני של ציבור תמים־דעים.
- ♦ הבעל שם טוב קבל את הגיבוי להתגלות מ'חברי הילדות' שלו – חבורת הצדיקים הנסתרים.
- ♦ כח מלך המשיח להלחם באויבי ישראל מתחיל בעם שמזדהה עם המלך בדעות ובמעשים.
- ♦ בשביל לקבץ נדחי ישראל המשיח זקוק לשלוחים בכל פנה בעולם.
- ♦ על ידי המדות הטובות העצמיות נושאות־החן של עם ישראל אפשר לגלות אלקות לכל העולם.

פרקי אבות

פרק ג', חשנה י'

נח ונקי

לזולת, הקדמת "רוח הבריות נוחה הימנו". ואילו הנקיות מתייחסת ליושר הפנימי של האדם ולכן שייכת בעיקר כלפי ה', "והייתם נקיים מה" ומישראל".

להיות נח לבריות היינו לנהוג עמהן בקירוב הדעת, כאשר לעומת קירוב הדעת ניצבת נקיות הדעת¹. קירוב הדעת הוא הנהגה באהבה ובחסד, ונקיות הדעת היא הנהגה בדין ובגבורה. עיקר האהבה הוא אהבת ישראל, שהרי עלינו לאהוב "מה שאהוב אוהב"². לעומת זאת, עיקר היראה הוא היראה מה', וכצוואת אבי הבעש"ט לבנו³. התכלית המשיחית היא איחוד שתי העבודות, להיות נח לבריות מחד, ומאידך גם נקי מה'. זוהי עבודתו של מלך המשיח, עליו נאמר כי ישפוט על פי חוש הדין: "וְהָיָה בְּיָדָאָהּ ה' וְלֹא לְמִדָּאָהּ עֵינָיו וְשִׁפּוֹט וְלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ"⁴. ורמז נאה לכך: ריח עולה בגימטריה נקי-נח.

הוא [רבי חנינא בן דוסא] הָיָה אוֹמֵר: כָּל שְׂרוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הַיָּמֵנָה, רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הַיָּמֵנָה. וְכָל שְׂאֵין רוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הַיָּמֵנָה, אֵין רוּחַ הַמָּקוֹם נוֹחָה הַיָּמֵנָה.

רבי חנינא בן דוסא מציב במשנתנו מדד מיוחד: הבריות, האנשים הפשוטים, משמשים כ'משקפיים' של ה' בעולם – אם הם מרוצים מהאדם גם ה' מרוצה ממנו, ואם הם לא מרוצים ה' לא מרוצה... לפי זה עיקר עבודת האדם הוא להיות מקובל על הבריות, ואין תועלת בעבודה-תמה בינו לבין קונו כאשר הבריות אינן מרוצות ממעשיו.

נאמר "וְהִיִּיתֶם נְקִיִּים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל"^א ומכאן ש"אדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שצריך לצאת ידי המקום"^ב. אכן, סדר הפסוק הוא קודם "מה" ואחר כך "מישראל", ומוסבר בחסידות שאם לא ניתן להיות נקיים גם כלפי ה' וגם כלפי ישראל (הבריות), יש להעדיף את הנקיות מה'^ג.

ליתר דיוק: הנוחות והנקיות שייכות לשני כיוונים שונים בנפש. הנוחות מתייחסת להתאמה בין דברים שונים, ולכן שייכת בעיקר לקשר

נערך ע"י מנחם זאב וינגרט ע"פ שיעור א' מרחשון תשע"ט.
א במדבר לב, כב.
ב שקלים פ"ג מ"ב.
ג ראה מי השילוח וישב ד"ה "ויהי ער".

ד "כך היו נקיי הדעת שבירושלים עושים" (חותמים על שטר, ויושבים בדין ונכנסים לסעודה – רק עם מכריהם), סנהדרין כג, א. הנהגתם הייתה נקייה כלפי ה', אך יתכן ופגעה בעמי הארץ שבדורם. וראה באורך בשיעור הנדפס לעיל בגליון על החסרון שביראת-שמים כאשר ישנה פגימה באהבת-ישראל.

ה ראה לוח "היום יום" כ"ח ניסן.
ו שבחי הבעש"ט פ"א. וראה אור ישראל ח"א ש"ב בשני הסיפורים הראשונים.
ז ישעיהו יא, ג.

המדור מוקדש לע"נ:
אליהו בן שלום ע"ה אחנה -
נלב"ע ט"ז מנחם אב תשנ"ו

קדושת לוי

פרשת ואתחנן

שמע ישראל

בפסוק צריך להבין: מהו "ה' אלהינו" ומהו "ה' אחד", ומדוע נכפל שם ה'. לכן פירש רש"י (בפשוטו של מקרא) "ה' אלהינו ה' אחד – ה' שהוא אלהינו עתה ולא אלהי האומות, הוא עתיד להיות ה' אחד, שנאמר 'כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ונאמר 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד'".

בהמשך לרש"י מעמיק הקדושת לוי לפרש: "שמע ישראל, הוי'", שם הוי' הראשון הוא לפני צמצום והתלבשות מסוימת, אלא אור אין סוף פשוט בתכלית; "אלהינו" היינו הצמצום (שם אלהים שייך לצמצום), להופיע להתלבש במדה-מדידה מסוימת, כגון במדת החסד (הגדולה) או במדת הדין והגבורה, הכל כפי מה שישיראל פועלים בתפלתם ("אלהינו", שלנו); "הוי' אחד" שם הוי' השני היינו להחזיר את המדה הפרטית, הלבוש, לשרשה האמיתי בעצמותו יתברך. אמנם כוחם זה של ישראל לפעול בתפלתם אינו גלוי עכשיו לעיני האומות, אלא לעתיד לבוא כאשר יתקיים "ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד".

תורה תפלה ותשובה

נמצא ששם "אלהינו" בפסוק מכוון לעבודת התפלה, בהשתפכות הנפש להשם יתברך אבינו שבשמים, שעל ידה ממשיכים ישראל את האלקות במדה פרטית מסוימת, אלא שצריך להדבק בשרש, ולהחזיר את הכל ל"הוי' אחד",

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הוִי' אֱלֹהֵינוּ הוִי' אֶחָד.^א
הקדושת לוי מבאר את 'פסוק היחוד' בשש תורות המסלימות זו את זו: שמע ישראל. הכלל, כשישראל מתפללים ואומרים האל הגדול, אז השם יתברך מתלבש עצמו בגדולה, וכשישראל אומרים הגבור השם יתברך מתלבש עצמו בגבורה. וכשאומרים הנורא, אז מתלבש עצמו בנורא. וזה שהשם יתברך מלביש עצמו על ידי תפלת ישראל נקרא אם, לשון מדידה, לשון אמה המודדת. אבל צריך ישראל לדבק בזה שנתלבש בהשורש שיצא ממנו ההתלבשות וזה נקרא מטי ולא מטי, בכדי שלא יהיה חס ושלום פירוד. וזהו שאנו מיחדים שמע ישראל ה', הוא מה שלא בא עדיין להתלבש. ואלהינו, הוא שמצמצם עצמו להלביש עצמו על ידי תפלת ישראל ובאמת צריך ישראל להדביק בשורש וזהו ה' השני, דהיינו לחזור אל השורש ובה אחד ליחד הכל.

או יבואר, ה' אלהינו, כי באמת יש להם זה הכח לצמצם ולהלביש במה שהם אומרים כנ"ל, וזהו יהיה לעתיד לבא ניכר לכל שישיראל יש להם כח הזה. וזהו שמע ישראל כו', שפירש רש"י ז"ל על לעתיד לבוא, כלומר זה שישיראל יש להם זה הכח לעתיד לבוא יהיה זה נגלה לכל העולם. וזהו ה' אלהינו, היינו שהוא כביכול מתלבש עצמו במה שישיראל כו' אחד.

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב ט' אייר תשפ"ב.

א דברים ו, ד.

על דרך מה שמבואר ברבותינו ז"ל בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב כו', והצדיקים זוכים לשמוע זה. וזהו שמע ישראל, אתה ישראל שמע שבכל עת ובכל רגע קול יוצא ה' אלהינו ה' אחד. "בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב", ומפרש הבעל שם טוב שהנשמה שומעת את הבת קול וממנה באים הרהורי תשובה^ב, וכן צריך לשמוע "שמע ישראל" את הקול האומר "הוי' אלהינו הוי' אחד" – הוא הקול המעורר לתשובה כפי שהתבאר ש"הוי' אחד" שייך לתשובה. והנה צריך להיות "כל ימיו בתשובה", לעלות "מחיל אל חיל" בכל רגע תמיד, על ידי הקול הנ"ל המתחדש בכל רגע תמיד. בכל פעם ששומעים את הקול מחדש, שומעים בו יותר ויותר עומק ויותר ויותר ערבות ומתיקות. כך מתקיים אצל כל אחד ואחד בפרט "דדיה ירווך בכל עת [בטעמים מתחדשים] באהבתה תשגה תמיד"^ג, וכן על ידי קול ערב זה נעשים "כל ישראל ערבים זה בזה", אחדות ישראל מכח אחדות ה', "שמע ישראל... הוי' אחד".

לא להתפלל ח"ו למדה עצמה אלא לקיים "מי כהוי' אלהינו בכל קראנו אליו, אליו ולא למדותיו".

לפי זה יש לומר ששם הוי' הראשון בפסוק שייך לתורה, היינו 'התורה הקדומה' (שקדמה לעולם), בה חקוקות כל מדותיו של ה' יתברך באור העצמי שלו, ומשם צריך להמשיך גילוי כל כח ומדה פרטית על ידי 'העלאת מ"ן' בתפלה. ואילו שם הוי' השני בפסוק, "הוי' אחד", רומז לעבודת התשובה, "לחזור [לשוב] אל השרש ובוה לייחד הכל", בתשובה מאהבה שבה "זדונות נעשו זכויות" ועד שמתגלה "שמע ישראל" שישיראל שלם ולא חטא מעולם!

מכאן מובנת הקדמת קריאת שמע ("שמע ישראל") לתפלה – היינו הכנה לעבודת הצמצום וההתלבשות של התפלה מתוך דבקות בשרש "הוי' אחד". כלומר, הגילוי שכל הבקשות (גם הבקשות הגשמיות) שישיראל מבקשים מאת השם יתברך הכל הוא לדבק את ישראל בשרש (בסוד "מטי ולא מטי", "נוגע ולא נוגע").

לשמוע את הקול

ממשיך הקדושת לוי: או יבואר, שמע ישראל,

ב כתר שם טוב ח"א קמז.

ג משלי ה, יט. ראה עירובין נד, ב.

מלכות ישראל

תיקון המדינה

רק חזק ואמץ

ואינה עומדת בפני ציווי אלוֹקִי^ה (שהרי כל עניינה של מלכות ישראל הוא להיות כלי למלכות ה'). כך נקראו אבנר בן נר ועמשא בן יתר "צִדְקִים וטוֹבִים"^א מפני שלא קיימו את מצות המלך המנוגדת לתורה^ב, ובשעת מבחן היו מוכנים 'לפשוט את המדים ולהוריד את הדרגות'^ב. בפנימיות, להיות 'צדיק' יכול להיות בממד החיצוני יחסית, אך להיות 'טוב' הוא מתוך התקשרות לממד הפנימי בתורה, "האור הגנוז" המחזיר למוטב, ומכוחו לנהוג בעוז ותוקף בסירוב לפקודה הנוגדת את התורה.

אין האדם פטור מאחריות אישית למעשיו בטענה שרק מילא פקודות בצייתנות עיוורת ('ראש קטן') ופעל בשליחות אחרים ("אין שליח לדבר עבירה"^ג). עקרון זה צריך להדריך גם היום כל מי שפועל בשירות המדינה, בכוחות הבטחון או בכל מערכת אחרת.

בימים אלו מציינים 17 שנה לגירוש ולחורבן בגוש קטיף וצפון השומרון. מעשה נורא זה היה דוגמה מובהקת לפקודה הנוגדת את התורה שאין לקיימה, וזכורים לטוב אותם "צדיקים וטובים" שלא היו שותפים לפשע (ויש להניח שאילו היו רבים כמותם היו הדברים מתגלגלים אחרת). יהי רצון שנוכח בקרוב לנחמה אמיתית, בהנהגה ראויה ההולכת בדרך התורה, ותתקיים בנו הנבואה "וְשִׁבְתִּי אֶת שְׁבוֹת עַמִּי וְשָׁרָא... וְנִטְעָתִים עַל אֲדָמָתָם וְלֹא יִנְתָּשׁוּ עוֹד מֵעַל אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נִתְּתִי לָהֶם אָמַר ה' אֱלֹהֵינוּ".

מה אומרת ההלכה על 'סירוב פקודה' במדינה יהודית מתוקנת?

בדרך כלל, יש תוקף רב להוראות מלך ישראל: מצוה לכבד את המלך, לירא ממנו ולקיים את דבריו^א, המלך רשאי להעניש בחומרה את הממרה את פיו (ואף לדונו כמורד)^ב; "דינא דמלכותא דינא"^ג. כמובן, במערכת הצבאית יש חשיבות מיוחדת לקיום פקודות.

אכן, הלכה פסוקה היא שדין התורה גובר על מצוות המלך, כדברי הרמב"ם "המבטל גזרת המלך בשביל שנתעסק במצוות, אפילו במצוה קלה הרי זה פטור, דברי הרב ודברי העבד דברי הרב קודמין [מלך ישראל הוא העבד והקב"ה הוא הרב-האדון]. ואין צריך לומר אם גזר המלך לבטל מצוה שאין שומעין לו"^ד (וכן הכלל "דינא דמלכותא" נאמר רק בידי ממונות מסוימים ואינו יכול לסתור כל מצוה שהיא). סמכות המלך מוגבלת מראש ובטלה מעיקרה בכל מקרה של התנגשות בין דין התורה וציווי המלך. גזרת המלך, ואפילו דוד מלך ישראל, היא צו אנושי בלבד,

נערך ע"י יוסף פלאי לפי המאמר 'בטול גזרת המלך', **מלכות ישראל** ח"ב (וראה מדור זה בגליון חקת תשפ"ב).

א הלכות מלכים פ"ב ה"א. סהמ"צ עשה ק"ג.

ב שם פ"ג ה"ח.

ג הלכות גזלה ואבדה פ"ה ה"א. הלכות מלכים פ"ד ה"י.

ד הלכות מלכים פ"ג ה"ט. סמ"ג עשה קיד.

ה לפי שו"ת חכם צבי ס' לח.

ו מלכים א' ב, לב.

ז סנהדרין שם. ראה שמואל א' כב, יז ברש"י ורד"ק.

ח ירושלמי סנהדרין פ"ה ה"ב.

ט קידושין מב, ב.

הסיפור החסידי

הרב עדין אבן־ישראל | שיא הבריאה

הרב עדין אבן ישראל (שטיינזלץ), נולד בג' מנחם־אב תרצ"ז לאברהם משה שטיינזלץ, מצאצאי האדמו"ר הראשון מסלונים, ורבקה לאה לבית קרוקוביץ' צאצאית רבי יצחק מוורקא. בשנות העשרה שלו חזר בתשובה בעזרת הרב שמואל אלעזר היילפרין, ולמד אצל הרבנים נחום שמריהו ששונקין ודוב בער אליעזרוב. בגיל שש עשרה וחצי החל ללמוד מתמטיקה ופיזיקה באוניברסיטה העברית בירושלים והיה אז לסטודנט הצעיר ביותר בה. ובמקביל למד בישיבת תומכי תמימים בלוד אצל המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן, בישיבת תורת אמת ובישיבת מיר. בגיל 28 פתח ביוזמת התלמוד המבואר. בשנת תשכ"ה נישא לחיה שרה, בתו של חיים הלל אזימוב. לזוג נולדו בת ושני בנים, הרב מנחם יעקב צבי והרב אברהם משה חיים הלל. בתשנ"א שינה את שם משפחתו ל"אבן ישראל", בהמלצת הרבי. הרב היה חסיד חב"ד ונכנס ל"יחידות" אצל הרבי גם בשנותיו האחרונות. בנוסף, הושפע גם מבית קוצק ועמד בקשר קרוב עם ה"בית ישראל" מגור ועם אחיו ה"לב שמחה" מגור (לבקשתו כתב הרב את ביאורו למסכת פאה בירושלמי). חיבר למעלה מ־400 חיבורים – בעיקר בפרשנות התלמוד, המקרא והחסידות – וכתב מאות מאמרים ודעות בנושאים שונים. בתשע"ז עבר אירוע מוחי קשה וחדל מדבר, אך המשיך בעבודתו באמצעות כתיבה. ב"ז במנחם־אב תש"פ נפטר, ונקבר בחלקת חב"ד בהר הזיתים.

כך, הוא הגיע לדון גם בסמל המגן דוד'. טענתו הייתה שמקור הסמל הזה במזרח, ושהתגלגל ליהודים דרך דוד אלרואי – הלוחם היהודי בן המאה ה־12 שהקים מעין מדינה יהודית בכורדיסטאן. באותה תקופה, הייתי עסוק הרבה בלימוד קבלה, וההסבר שלו על המגן דוד קומם אותי. "אבל הרב" עצרתי את שטף דיבורי. "ראיתי הסבר שסוד המגן דוד הוא במה שכתוב על המלאכים 'שש כנפיים לאחד'! כלומר, הסמל הזה הוא באמת ציור של מלאך עם שש כנפיים, אז איך אתה גותן כזה הסבר 'מחקרי', היסטורי ויבשי' למקור שלו?".

אני, שהייתי צעיר, עוד לא ידעתי במה הסתבכתי. האמת, שכבר כמה שבועות לפני כן שמתי לב שהרב עדין לא רואה בעין טובה את העיסוק האינטנסיבי שלי בלימוד ספרי קבלה, אלא

סיפר יואל שפיץ: באחד מימי חול המועד סוכות, צעדתי לבקר בסוכתו של הרב עדין. כשנכנסתי לסוכה, הרב היה שקוע בשיחה אינטנסיבית. תוך כדי דיבור הוא מזג לי כוס גדושה של קולה שעלתה על גדותיה וסימן לי שאשב. השיחה נסובה סביב המנהג לתלות בסוכה תמונות של רבנים, והשאלה שעניינה את הרב עדין היא האם ציורי הדיוקנאות של הרבנים מהמאות הקודמות הם אותנטיים. הוא דן באריכות בגלגולי כל אחד מהדיוקנאות, ביטל בדרך כלל את הזיהוי המקובל שלהם וניסה לשער מניין הם הגיעו.

לאחר שסיים לדבר על התמונות, עבר בזרימה אחת לדבר על סמלים יהודיים ומקורם.

אז... אולי בפעם הבאה שאתה פוגש ככה במלאכים, תזכור שהם רק חלק מהעניין. בסדר?"

בווארט הדוקרני הזה, מסביר לנו הרב עדין נקודה מהותית: התפיסה הרואה את עולם החומר כנחות באופן מוחלט, מתעלמת למעשה מפסגת יצירתו של הקדוש ברוך הוא. דומה הדבר למקובל שקנה כיסא חדש, ובתוך עומק ההתבוננות בעולם הבריאה (אותו מסמל הכיסא לפי הקבלה) שכח לגמרי לשלם לנגר...

אכן, יותר מכל מומחש הדבר באדם: אמנם יש בו "צלם אלוקים" קבלי ומופשט, ומורחב על כך רבות בספרים – אך ברור לכל כי עיקר חשיבותו הוא דווקא באדם החי והממשי, המחבר באופן מופלא רוח וחומר. יותר מכך: דווקא כאשר מסתכלים על כל אדם כפרט, רואים יותר ויותר את הפלא: "אדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד, וכולן דומין זה לזה. אבל הקדוש ברוך הוא טובע כל אדם בחותמו של אדם הראשון, ואין אחד מהן דומה לחברו".

זו הדרך לראות בה גם את **עולם החומר (ט')** פעמים **אדם** (בגימטריא!). בפנימיותו מחייה אותו חיות רוחנית אלוקית – והוא למעשה "אדם גדול" המורכב מריבוי של "אנשים קטנים". בין אם אלה אנשים ממש, ובין אם אלה עצמים גשמיים לחלוטין: גם אותם מחייה החיות האלוקית, וגם להם, בעומק, פני אדם.

בהסתכלות זו, האדם הוא תכלית הבריאה וטבוע בה. בפרט הדבר אמור על האדם הגדול בענקים, **אברהם אבינו** (בגימטריא **חמר**).

גם ביחס בין הרוח והחומר, מתייחד היהודי באופן מופלא:

בעולם, הרוח והחומר מתאחדים ב"הרכבה שכינית", כלומר זה לצד זה. אך ביהודי השומר תורה ומצוות הם מתאחדים ממש, ב"הרכבה מזגית". בתורה, **רמ"ח** (אותיות **חמר**) מצוות עשה שייכות לעולם החומר, והן תכלית קיום התורה ועיקרה. את החלק השני משלים היהודי על ידי הישמרותו מעבירות ובחירתו בחיים –

שהפעם הוא 'נכנס ב' חזיתית. בעיניים מעט כעוסות הוא פתח:

"תראה, אני מבין שאתה מאלה שמעדיפים לשוטט עם מלאכים ולתפוס להם ברגליים – מאשר לבלות עם בני אדם. אני לא יודע, אגב, למה לך לעשות כך, אני לא בטוח שהמלאכים הם הרבה יותר נחמדים. אולי להיפך".

וכאן הוא עצר, עבר לטון אינטלקטואלי, ואמר כמה משפטים שלא אשכח לעולם: "בכל אופן, לעצם העניין. אחד כמון, שמחפש מלאכים והפשטות, צריך לזכור דבר אחד: בסופו של דבר העולם החומרי, הממשי, הוא העולם העשיר ביותר מבין כל העולמות.

ואתן לך משל לכך – יכול מתמטיקאי לשבת ולדבר על משולש, מרובע או עיגול בטהרתו. הוא יעסוק באידאה של הצורות הללו, ויעשה בהן חישובים מחישובים שונים ככל העולה על רוחו. אבל מדען טוב יודע שבעולם החומרי, הממשי, הצורות הללו לעולם אינן מתממשות בטהרתן.

כל צורה חומרית מורכבת מאלפי תצורות גאומטריות שונות – מבנה לפנים ממבנה. כך, גם כל צורת חיים מכילה בתוכה מבנים ביולוגיים, כימיים ופיזיקליים – שאפשר לנתח בנפרד – אך הם לעולם לא יעמדו בפני עצמם. משום כך כאשר אתה בא לחקור איזה דבר, לחשוב על איזה דבר שהוא ממשי, שהוא בגדר עולם החומר", הרב עדין תפס בשולחן כמדגים מה הוא חומר והמשיך:

"אז אתה צריך לנסות ולתפוס אותו מכמה שיותר זוויות, מכמה שיותר היבטים, להפוך אותו מכאן ומכאן: מההיבט ההיסטורי, הקבלי, התלמודי, המדעי, וכל כיוצא בזה. וגם אחרי התהליך הזה אתה צריך לזכור שלא הבנת עד הסוף, משום שכל העולמות כולם מתגלמים בסופו של דבר בעולם החומר, ומשום שהוא הכי נמוך, הוא גם הכי סבוך, הכי עשיר, הכי יפה.

עולם החומר מהווה את השיא של הבריאה, וכל ההפשטות הן רק ניסיונות, קביים, כדי לנסות להבין אותו.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

צדקה אמיתית

בחסדי ה' ההצלחה שורה במעשי ידי ואני משתדל להרבות בצדקה ככל יכולתי. שמעתי סיפור שפעם מישהו תרם מיליון דולר לשיבה מסוימת והרב גרשון אדלשטיין שליט"א אמר לו ש"תרומה היא בטח לא עבירה... השאלה היא אם אכן מצווה. אז איך אפשר לדעת? כתוב ש'מצוה גוררת מצוה' – אם התרומה גוררת עוד תרומה היא ודאי מצוה (שהרי ברור שאינה "עבירה גוררת עבירה"...).

ההמשך הוא שאותו תורם תרם מיד עוד מליון...

אי"ה בכל פעם שאני יכול אני מגדיל את התרומות, אך בינתיים, האם יש מדד נוסף לכך שהתרומות שלי הן אכן מצוה כדבעי?

מענה:

משנה מפורשת בפרקי אבות [ה, יג]: "ארבע מדות בנותני צדקה: הרוצה שיתן ולא יתנו אחרים – עינו רעה בשל אחרים. יתנו אחרים והוא לא יתן – עינו רעה בשלו. יתן

ויתנו אחרים – חסיד. לא יתן ולא יתנו אחרים – רשע". החסיד אוהב לתת וגם משפיע על אחרים לתת. זו אמיתית ענין "מצוה גוררת מצוה" – שהמצוה פועלת גם אצל אחרים.

שתזכה להיות חסיד אמיתי ושמח בעבודת השם, לפרוץ ימה וקדמה וצפונה ונגבה, ובזכות "עבודת הצדקה" תזכה ל"השקט ובטח עד עולם" כמבואר באגרת הקדש [יב] – לך, לבני המשפחה ולכל ישראל אמן!

כוונות הסנדק

הזמינו אותי להיות סנדק בברית. מה ראוי לכוון? אשמח לקבל קצת 'הטעמה' בתפקידו של הסנדק.

מענה:

שיהיה בשעה טובה ושהסנדקאות תהיה בשמחה ועם כל הכוונות הטובות ועד לכוונה העיקרית – **משיח נא!** בברית, יש ארבעה בעלי

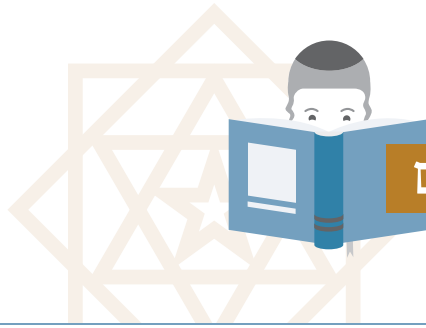
שמחה מיוחדים – אב, סנדק, מוהל ותינוק. הם מכוונים כנגד ארבעת הרכיבים שיוצרים כל מציאות – חמה, צורה, פועל, תכלית (רביעיית מושגים המוכרת ומוסברת גם בפילוסופיה, גם בקבלה וגם בחסידות). אם כן, על הסנדק לתת את הצורה לתינוק, וממילא צריך שהוא עצמו יהיה 'בעל-צורה'.

וכמה כוונות-התבוננויות לפי הרמזים שכאן:

אב-סנדק-מוהל-תינוק שוים 864 – **"עבדו את הוי' בשמחה"** (שמחה במילוי, ד פעמים **יראה**, סוד "עבדו את הוי' ביראה") – רמז לשמחה הגדולה במצוה זו.

רק **תינוק** שוה **משיח בן יוסף** ו-**סנדק** שוה **חי עולמים** (רוח) – בכח **הסנדק** להמשיך לתינוק **חי עולמים** ולחבר אותו לעד למשיח בן דוד ("רוח אפינו משיח הוי'").

סנדק-תינוק עולים 780, **טל** (הוי' אחד) במשולש, **יוסף** פנים ואחור.

המדור מוקדש לזכות: הרך הנולד
דוב בער הכהן שי' ויט - כ"ח תמוז.
שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן למופת

אֲנָכִי וְהַיְלָדִים

הַמְדוֹר לִילְדֵי יִשְׂרָאֵל

"לֵאמֹעַ וְלִרְאֵאֵם"

מִצְוָה אַחַת בָּלָנוּ מִכִּירִים בְּשֵׁם שֶׁל
שְׂמִיעָה. אִיזוֹ?
עוֹד רָמְזוּ... אֲנַחְנוּ מִזְכִּירִים אֶת
הַמִּצְוָה הַזֹּאת כָּל יוֹם, לְפָחוֹת פְּעָמִים!
נָכוֹן, "שְׂמַע יִשְׂרָאֵל", קְרִיאַת שְׁמַע.

"לֵאמֹעַ וְלִרְאֵאֵם"

קְרִיאַת שְׁמַע הִיא מִצְוָה מְאוֹד
חֲשׂוּבָה וְיִסוּדִית, אֵין כְּמַעַט יְהוּדֵי שְׂלֹא
מִכִּיר אֶת הַפְּסוּק "שְׂמַע יִשְׂרָאֵל ה'
אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד".

אִיפֹה רֹאִים אֶת הַחֲשִׁיבוּת שֶׁלָּהּ
בַּחַיִּים? יֵשׁ שְׁתֵּי דְגָמָאוֹת יְפוֹת. אַחַת
בְּכָךְ שֶׁהִיא הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנֶּעֶר
בְּרִמְזָה מִקִּדְּשׁ הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה
שֶׁהִיא מְחִיב בָּהּ? רָמְזוּ – לֹא הַנִּחַת
תַּפְּלִי... בִּיְהוּדִים הַיּוֹם מִתְחִיל בְּלִילָה
שְׁלִפְפוֹ, וְלָכֵן הַמִּצְוָה הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם בֵּר
הַמִּצְוָה הִיא קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עֶרְבִית.

הַדְּגָמָה הַשְּׁנִיָּה הִיא בַּמִּשְׁנָה. הַמִּשְׁנָה
הָרִאשׁוֹנָה בַּמִּשְׁכָּת הָרִאשׁוֹנָה דָּנָה
בְּקְרִיאַת שְׁמַע. מִסְכַּת בְּרָכוֹת פָּרַק א'
מִשְׁנָה א': "מֵאִמְתִּי קוֹרִין אֶת שְׁמַע

"יְלָדִים, שְׂמַעְתֶּם מָה אִמְרַתִּי?"
הַמִּצְוָה כְּבֵר מְמַשׁ כְּמַעַט כְּעַס,
זוֹ הַפְּעַם הַשְּׁלִישִׁית שֶׁמִּישֶׁהוּ מְדַבֵּר
וּמְפָרֵעַ בְּשַׁעוֹר, אַחֲרֵי שֶׁהוּא הִזְהִיר
אוֹתָנוּ לְשָׁמֹר עַל הַשְּׂקֵט.
אֲזַי הָאֲמַת הִיא שֶׁכְּמוֹכָן שְׂמַעְנוּ, אֲבָל
לֹהֲגִיד שֶׁהִקְשַׁבְנוּ וְקִיַּמְנוּ?

חֲבִירוֹת עַם כְּפֶאֱלָא – לֵאמֹעַ

לְכָל חֲדָשׁ יֵשׁ חוּשׁ שְׂמִיחָה לּוֹ, וְשִׁבְט
שְׂשִׁיזָה בְּעֶקֶר אֱלֹוִי. בַּחֲדָשׁ אֵב יֵשׁ קֶשֶׁר
מִיחָד בֵּין הַחוּשׁ וְהַשְּׂבֵט: הַשְּׂבֵט שֶׁל אֵב
הוּא שְׂמַעוֹן, וְהַחוּשׁ הוּא חוּשׁ הַשְּׂמִיעָה
– שְׁנִיָּהם מֵאוֹתוֹ שֶׁדָּשׁ (ש.מ.ע.), מְלִשׁוֹן
שְׂמִיעָה.

הַשְּׂבִיעַ בַּפְּרָשָׁת וְאַתְחִנּוּ קוֹרְאִים עַל
מִצְוָה מִיחָדָת, מִצְוָה שֶׁקְשׁוּרָה בְּמִיחָד
לְשְׂמִיעָה. יֵשׁ הִרְבֵּה מִצְוֹת שֶׁמְקִיָּמִים
עַל יְדֵי שְׂמִיעָה – לְדָגְמָה לַמּוֹד תּוֹרָה
מִפִּי רַב, שְׂמִיעָה וְעֲנִיָּה לַחֲזוֹרַת הַש"ן,
קְדִישׁ, בְּרָכוֹת וּבְרָכוֹ, וְעוֹד. אֲבָל רַק

נִכְתָּב עַל יְדֵי לִיגַע עַ"י כִּינוּס יְלָדִים ר"ח אֵב תשע"ב.

עוד דבר מיוחד. בתפלת ראש השנה אומרים עשרה פסוקים שמדברים על המלכות ה', והפסוק העשירי בהם הוא "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". הדבר הראשון שמצוה עלינו לשמע ולהבין הוא המלכות ה'.

לְאִילַת פְּאִיל

ג. הפרוש השלישי לשמיעה הוא **משמעת**. מכירים, נכון? משמעת זה ענין מאוד קל להבנה ומאוד קשה לבצוע... פשוט תעשה מה שאומרים לך! משמעת זו שמיעה שגורמת לגוף לבצע את מה שנאמר לו, ולקיים למעשה את המצוה.

זה כמובן גם קשור למלכות בכלל ולמלכות ה' בפרט. כל צווי של המלך עושים מיד. יהודי צריך לשמע, מלשון משמעת, לכל מצוה של מלך העולם ולקיים אותה בפעל בגופו.

שמיעה של משמעת, שמובילה לעשייה, נקראת 'קבלת על'. קריאת שמע נקראת בהלכה 'קבלת על מלכות שמים'. ורמז יפה: ראשי התבות של **על מלכות שמים** (מהסוף להתחלה) הם **שמע**.

לְאִילַת פְּאִיל – פְּתִיחוֹת

ד. הפרוש הרביעי של "שמע" הוא מיוחד ולא מכר: **שמיעה מלשון קבוע**, אסוף של כמה אנשים ביחד. גם פרוש זה קשור למלכות –

בערבית. בעצם כל התורה שבעל פה מתחילה עם עסוק בקריאת שמע. מובן שזו מצוה משמעותית וחשובה.

אם "שמע" זו מצוה כל כך מיוחדת, מענין לפרש אותה.

יש ארבעה פרושים לשמיעה, ל"שמע". זה למעלה מזה:

לְאִילַת פְּאִיל

א. **שמיעה כפשוטה**. באזנים. האזן שלי קולטת את הקולות שסביבי, מלים ומנגינות וסתם רעשים. "שמע ישראל" – צריך לשמע את המלים.

לְאִילַת פְּאִיל

ב. כמובן, לא מספיק רק לשמע באזן. שמיעה אמיתית היא **פנימה**. צריך להקשיב לכל מלה ולהבין. להבין במח, כלומר שהשכל יקלט מה שנאמר, ועוד יותר מזה – **להבין בלב**. כתוב "לב שומע", והשמיעה וההבנה האמתיות הן דווקא בלב, ברגש. עד מתי? עד שאני ממש מרגיש בלב את המשמעות של מה שנאמר לי.

מה הדבר הראשון והכי חשוב שיהודי צריך להבין? שה' הוא המלך, ושה' הוא אחד, יחיד ומיוחד. אלה שני דברים שהולכים יחד, בהבנה אחת, והם מאחדים בפסוק: "והיה ה' למלך על כל הארץ – ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

ההבנה של הקשר הזה מסבירה לנו

הַשְּׁמִיעָה-הָאֶחָדוֹת הַכִּי חֻזָּקָה שֶׁל
עִם יִשְׂרָאֵל הִיא הַשְּׁמִיעָה שֶׁל לְמוֹד
הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת.

לְסָפּוֹם: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" זֶה מִצְוָה
חֲשׂוּבָה וּמִיחָדָת, וְעַכְשָׁיו קֶצֶת הַבְּנוּ
מָה הִיא אוֹמֶרֶת בְּעֵמֶק. קֶדֶם כָּל, עִם
יִשְׂרָאֵל כָּלוּ נִשְׁמַע – מִתְאַסֵּף וּמִתְאַחֵד,
כְּדִי לִשְׁמַע בְּאַזְנוֹי אֶת דְּבַר ה', לִשְׁמַע
וּלְהִבִּין עִמָּךְ בְּלֵב וּלְבִסּוֹף לְקִיּוּם בְּפִעַל
מִתּוֹךְ קִבְּלַת עַל וּמִשְׁמַעַת.

לְהִשְׁתַּמֵּעַ!
שִׁבְתָּ שְׁלוֹם וּמִבְרָךְ
?

לּוֹמְדִים אוֹתוֹ מִשְׁאוּל הַמֶּלֶךְ, הַמֶּלֶךְ
הָרָאוּנוֹ שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל. כְּתוּב "וַיִּשְׁמַע
שְׁאוּל אֶת הָעָם", כְּלוֹמֵר הוּא קִבֵּץ וְאַסֵּף
אֶת כָּל הָעָם.

הָרַבִּי מְלִיּוּבָאוּיִטְשׁ מְסַבֵּיר שֶׁזֶה כָּל
הָעֲנִין שֶׁל מֶלֶךְ. לְמָה צָרִיךְ מֶלֶךְ? כְּדִי
שְׁיֵאָחֵד אֶת הָעָם. כָּל הָעָם נֶאֱסָף תַּחְתָּיו.
ה' הוּא מֶלֶךְ שֶׁמֵּאֵחֵד אוֹתָנוּ תַּחְתָּיו, וְגַם
בְּעוֹלָם הַזֶּה יִתְגַּלֶּה בְּקִרְבֵּנוֹ מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ
שְׁיֵאָחֵד אוֹתָנוּ.

הַמֶּלֶךְ מִשְׁמַע אֶת הָעָם כְּדִי שְׁיֵאָסְפוֹ
לִשְׁמַע אֶת מִצְוֹתָיו וּלְקִיּוּם אוֹתוֹ (כְּמוֹ
שֶׁהַמֶּלֶךְ קוֹרֵא בַּתּוֹרָה בְּפָנָיו כָּל הָעָם
בְּ"הַקְהֵל", בְּחֵג הַסִּכּוֹת שְׁאַחֲרֵי שְׁנַת
הַשְּׁמִטָּה – בְּקִרְבֵּנוֹ!).

הַמִּשְׁךָ מִעַמ' 27 <<<

עוֹלָם הַרוּחַ.

וְאֵין עוֹד מִלְבָּדוֹ.

אֵין כָּאן הַמָּקוֹם לְהַתִּייחַס לְסוּגִית מִקּוּרֹו
שֶׁל הַמִּגְוָן דּוּד, אֲךָ גַּם לְשִׁיטַת הַטּוֹעֲנִים שֶׁמִּקּוּרֹו
מִזְרִים, בַּהֲחֹלֵט אֲפִשֵּׁר לְרֹאוֹת בּוֹ עֲצָמוֹ דּוּגְמָה
לְדַבֵּר: הַבְּחִירָה הַמַּעֲשִׂית שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל בְּסִמֵּל
הַזֶּה, בְּעוֹלָם הַזֶּה הַחוּמָרִי, הִיא בַּהֲשֻׁגָּחָה פִּרְטִית
וְהִיא מִזְמִינָה לְרֹאוֹת כִּיצַד כָּל הַמִּשְׁמַעוּת
הַרוּחָנִיּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת נִטְעֲנוֹת בְּתוֹךְ הַבְּחִירָה הַזֶּה.

וְהֵנָּה, אֲפִילוֹ הַמִּלָּה **חֹמֶר** מוֹרַכְבַּת מֵאוֹתוֹת
רוּחַ, וּמִן הָאוֹת **מ** מִלְשׁוֹן "מִים". הַמִּים יוֹרְדִים
מִמָּקוֹם גְּבוּהָ, רוּחַ, לְמָקוֹם נִמּוֹךְ, חֹמֶר. יַחַד, **רוּחַ**
חֹמֶר בְּגִימְטְרִיָּה **ח"י** פַּעֲמִים **הו"י** ב"ה, כִּלְשׁוֹן
הַפִּסּוּק: "**חִי הו"י**" וּבִדְרוֹךְ צוּרִי". הו"י הוּא תַּכְלִית
הַרוּחַ, וְצוּר – הֵייוֹ עֲצָמוֹת אֱלֻקוֹת – תַּכְלִית
הַחוּמָה. בְּכֵךְ נִרְמַז כִּי הו"י הוּא אֶחָד עִם הַחוּמָה,

צמיחה אישית או התפתחות לאומית?

כשם שניתן לראות שלבי התפתחות רוחנית אצל אדם העוסק בעבודת ה', כך ניתן לזהות תהליכים היסטוריים של התפתחות רוחנית של עם ישראל (ועימו של העולם כולו). פנימיות התורה מתארת באותו סולם מושגים את שני התהליכים: התפתחות האדם נמדדת, בלשון הקבלה, בהוספת־חשיפת קומות נוספות בתוך נפשו – עליה בסולם של נפש־רוח־נשמה־חיה־יחידה. כיוצא בכך, ישנן נשמות כלליות – נפש כללית, רוח כללית וכו' – המבטאות את אותה התפתחות בנשמת האומה כולה.

הנשמות הכלליות הן המפתח לחיבור קיומי בין צמיחת הפרט והתפתחות הכלל – כאשר מתבוננים בשלבי החיים של נשמה כללית ומזהים את ההתקדמות הפרטית שלה, ניתן להתחבר אליה וללמוד ממנה, להקיש מהכלל אל הפרט ומהפרט אל הכלל. זוהי חכמה החסידות – היכולת לקחת את הדברים הכלליים והמופשטים ביותר וליישם אותם בפשטות בחיי היום־יום שלנו, ומתוך כך, באופן טבעי, גם למסור כל התפתחות אישית שלנו לטובת הזולת, עם ישראל והעולם כולו.

השיעור המרכזי השבוע ממחיש זאת באופן רחב־היקף – מתוך הסבר עמוק בעבודת ה' הפרטית הוא מתקדם להתבוננות בשלבי החיים של משה רבינו ושל מורנו הבעל שם טוב, הנשזרים מאליהם בהתפתחות של עם ישראל כולו בדורות האחרונים, כשהכל מתנקז להתבוננות בבנייה ציבורית נכונה שתביא בע"ה לגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו. המהלך כולו חוזר, שוב ושוב, כדרכו של הרב גינזבורג, אל אמיתות־היסוד הפשוטות בעבודת ה' – אהבת ישראל ללא שיור ושפלות בריאה וחיננית.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ
ו	א	ב	י	ט
נ	פ	ל	א	ו
ת	מ	ת	ו	ר